

Husserl VII

Petr Rezek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 6. 2. 1984

◆ private seminar, Czech, origin: 6. 2. 1984

Husserl VII [1984]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1984-02-06 Petr Rezek – Husserl VII (1)_039Sez a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 6. 2. 84 Husserl 7

Hejdánek: Mezi takzvaným prostorem, který vždycky známe a v kterém platí objektivní vztah, a proti tomu byl ukázán, nebo v náznaku ukázáno, to, čemu se říká pole. A rozdíl mezi těmito dvěma, jak to vlastně dohromady nazvat, teď nedovedu rychle říct, mezi prostorem a *kvaziprostorem*, kterému se říká pole. Ten rozdíl spočívá v tom, že to zrakové pole, nebo se mu tam říkalo zrakové pole, zkrátka pole v rámci *kvaziprostoru*.

Jiný hlas: Kontinuum zrakového pole, *kvaziprostoru*.

Hejdánek: To, že je něco, o čem se Husserl domnívá, že je nám takzvaně *fenomenologicky* dáno, a to znamená dáno prožitkově. Kdežto ten prostor pochopitelně je nám také dán nějak skrze prožívání, ale takovým odvozenějším nebo komplikovanějším způsobem. Ten prostor v takzvaném objektivním slova smyslu znamená uspořádání věcí, které se vám ukazují.

Ta uspořádanost je něco, co tady Husserl charakterizuje v tom našem vlastním textu také jako objektivní čas, čas, kde se dva časové okamžiky vzájemně vylučují, nemohou být zároveň. Vezměte si proti tomu hned ten rozbor *retence*, podržení toho, co právě bylo, tak vidíte, že v tom prožívaném čase, a podobně to má být v tom prožívaném, ale v tom také prožívaném poli. *Retence* je příklad na to, že ještě existuje nějaký jiný čas, kde se nevylučují ty různé časové okamžiky, protože já v okamžiku teď, kdy už tento není, zároveň mám vědomí, mám přítomno vědomí toho, co už není. V objektivním čase to není možné, tam vždycky je jedno teď a druhé není.

Kdežto v tomhle, co my tady probíráme, oddíl se jmenuje *Analýza časového vědomí* nebo *Vědomí času*, tak tam vidíme takový důležitý rozdíl, že prožívání času je něco jiného než ten čas objektivní, byť ho také prožíváme, nějak se s ním setkáváme zase skrze své vědomí a tak dále. Podobně co Brentano, tedy co Husserl vlastně jako východisko sám nevím, jestli ho zajímala nějak ta prostorová zkoumání, o tom pak konal později speciální přednášky.

On se zkrátka na tom příkladu ve třetím odstavci pokusil ukázat, že kromě těch nějakých objektivních charakteristik prostoru, uspořádání věcí, je ještě nějaké jiné uspořádání. A to uspořádání není uspořádání věcí, ale uspořádání zážitků. A v tom je myslím ta základní myšlenka. Ten příklad s prostorem, s polem... pole neznamena vztahy mezi věcmi, ale v nějaké souvislosti, takové, jak bylo řečeno vedle a nad, které jsou jiného druhu než souvislosti mezi jevícími se věcmi.

Není jednoduché to pochopitelně, nějak se nám to nepodařilo obhájit zvláště, ale o to teď neběží. Jde o to, že v té úvaze o prostoru, jehož původ se najde v něčem, co prostorem v pravém slova smyslu není, co jenom je *kvaziprostorem*, co je polem jakýchsi souvislostí, které nejsou objektivně prostorové, tak zcela něco obdobného se našlo při analýze času, kterou jsme nakousli. Že se objeví také nějaké časové pole. Proč pole? Výraz pole zřejmě chce naznačit, že se jedná o *extenzi*, o něco, co není pouhým bodem. O čase se uvažovalo odpradáвна jako o teď, o nyní, které je takovou hranicí mezi minulým a budoucím. A ta úvaha o *retenci*, kterou jsme posledně probírali, tak ta ukazuje, že to takzvané teď, které se tradičně volí jako východisko [nesrozumitelné], je širší než nějaké teď. Že je širší, že má širší časový rozsah než pouhé teď. To znamená, ty klasické úvahy se tím, že vidí čas jako sled těchto teď, se vlastně nechají vést tím objektivním časem a těm teď toho objektivního času pak přisuzují (nebo možná i jiným způsobem to dělají, ale v nějakém korespondují) zase ta teď toho času prožívaného. A ta *Brentanova*, a pak ještě několik dalších, ale u Husserla pak rozvinutá myšlenka je ta, že to teď onoho prožívaného, ono teď-prožívání, není vyloučitelné z toho teď toho objektivního času.

Udělám ještě takovou malou odbočku, abych zase naznačil, v čem tento objev může spočívat. Víckrát jsme tady diskutovali o otázce takzvaného počítku, o čemž se zdá, že je to konstrukce. Chtěl bych vám naznačit, že existují dvě roviny, dvě základní roviny prožívání, přičemž ta jedna, ve které se obvykle zdržujeme, skutečně má charakter objektivující, odehrává se v reflexi. Jsou zde dvě polohy. A pak existuje

ještě rovina předreflexivní, předobjektivující nebo jak to nazveme. Tato druhá jmenovaná je základnější. Chtěl bych vám to stručně vysvětlit na příkladu, který je od Merleau-Pontyho a on ho zase vytěžil z popisů neurologických pacientů, které podává Kurt Goldstein. Někteří pacienti jsou mimochodem schopni, když dejme tomu sedí u kanapí, tak se odeženou nebo se podrbou, když potřebují, ale jsou-li požádáni, aby ukázali, kde mají nos, tak toho nejsou schopni.

Tady máte dvě roviny. Jedna je ta základnější, která u nich nebyla narušena – je to jakási tělesná orientace. Ale máme-li říct v prostoru? Já si myslím, že ne. To je orientace jenom toho jakéhosi vedle, nad. Jistě řeknete: „Nos, a kde to je? Ten pacient přece musí vědět, co je nos.“ No právě, jakmile ví, co je nos, a má na něj výslovně ukázat, postavit se do distance vůči jakémusi jinému způsobu prožívání, tak není schopen to vykonat. Ale to místo mu není nepřístupné, neztratilo se pro něj. Je v nějaké základnější rovině, v nějaké základnější sféře pro něj přístupné. A to zřejmě není ta sféra toho, co můžeme nazvat tím objektivním časem nebo prostorem, kde má smysl používat měření a uspořádání vztahů mezi věcmi, kde má smysl uspořádání věcí. Vždyť on přece musí vědět, že nos má na hlavě a nos je mezi očima nebo trochu níž. A to právě ne, všechno toto není nic platné, kupodivu. Tady u těchto případů je cosi vyraženo a zbývá jen něco základnějšího.

Na tomto příkladu, i když ho analyzuji jistě nedostatečně, je vidět, že prostorová orientace je dvojího druhu. A ať už ten Husserlův počitek budeme jakkoli kritizovat, tak bychom si měli uvědomit, že to je pokus také v nějaké, dejme tomu nevhodné terminologii, takovouto dvojí základní rovinu našeho prožívání rozlišit. A ono pole prostorové, onen *kvaziprostor*, a časové pole, onen *kvazičas*, to jsou právě to, co odpovídá tomu bezděčnému orientování při tělesném žití, které se neodehrává a není zapojitelné do objektivace, do nějakých objektivních souvislostí. Při všech výhradách se lze o tomto tady něco dozvědět.

Jiný hlas: Že ten Merleau-Pontyho příklad je ve *Fenomenologii percepce* nebo...

Hejdánek: Ano, ano.

Jiný hlas: No, v té *Struktuře chování*.

Hejdánek: V té *Fenomenologii vnímání* je a jinak ty příklady jsou extra popsány, vyšlo to také v sebraných článcích těch Goldsteinových. Přitom on sám ten Goldstein to jenom popíše a nepodává ten výklad. Merleau-Ponty to použije ke svým vlastním analýzám a myslím, že cosi objasňuje. Nebo, to je složitá otázka, jestli objasňuje, nebo naopak z toho těží, to nechme stranou. Chci upozornit jenom, že ten výraz pole, to je to, co odpovídá té předreflektující sféře prožívání i tohoto pacienta, který má už jenom tuhle sféru. Proto je potom i možné, že on nedovede říct, kolikátého je, že se nedovede zařadit do času, jako se nedovede zařadit do prostoru (ten svůj nos mezi očima).

Kupodivu u Husserla toto přichází ne z takových hraničních případů nemoci nebo patologických případů, i když ty jeho analýzy byly pak pro výklad takovýchto fenoménů použity. Nýbrž objevuje to všechno na základě postupu, který jsem vám kdysi na začátku vykládal – řekněme na základě jednoho myšlenkového schématu, které nás také neuspokojilo možná plně, ale to je zase druhá otázka. Merleau-Ponty se třeba pokusil jít jinými prostředky, pokračovat v tomto objevu. To myšlenkové schéma je patrné v tom příkladu s *arabeskou*. Jeho obtíž spočívá v tom, že se tvrdí, že táž smyslová data jsou jednou uchopována jako *arabeska*, podruhé jako písmeno. To znamená jednou jako to, co mám smyslově před sebou dáno, a podruhé týž smyslový obsah reprezentuje něco, co smyslově dáno není.

Jiný hlas: ten příklad slouží zase k objasnění lečjakých věcí, které nemusíme teďko připomínat. Vadilo nám na tom ono pojetí toho smyslového materiálu jako téhož v obou případech. Ale onen smyslový materiál, domnívám se, může později být oním *předreflexivním* materiálem, oním prožíváním, na kterém teprve se objektivní čas a prostor může vybudovat.

Tohleto schéma, domnívám se, je na mnoha místech, kde bych to mohl doložit, asi nebudeme čist, protože jedno z nejdůležitějších jsem vám zapomněl tady do toho vyznačit. Ale mohu to kdyžtak přečíst. Tohleto schéma pojetí a *reprezentant* je, domnívám se, vodítkem i tady v těchto analýzách vnitřního času. Jenže to schéma se stává poněkud bohatší, protože co se teď ukazuje? To pojetí, totiž uchopit něco

jako něco, výslovně... no, to možná není potřeba doplňovat.

To teď dáme stranou. To znamená, ono pojetí vždycky provádí jakousi objektivizaci. To je ta stránka našeho prožívání, kterou já nazývám stránkou ideální a která umožňuje identitu, identifikaci a identitu. Identitu ve smyslu prožívání téhož právě v čase. A když si odmyslíme tuto idealizující složku, která zakládá identitu a identifikaci, tak ještě něco zbude. To jsou ony smyslové obsahy v tom schématu s *arabeskou*, které se pak staly *reprezentanty*, když jsou uchopeny jako smyslový materiál toho písma.

Teď ten smyslový obsah je pojat poněkud složitěji, je bohatší a znamená to asi to, že onen uchopený smyslový obsah je sám nějak strukturován. Není například pouhým teď, ale je to teď, které je rozšířeno, *extendováno* na základě *retence* a *protence*. A právě to se zde máme ukázat, aby se ukázalo, že před objektivním prostorem, k jehož získání je potřeba nějakého uchopení nějakých smyslových obsahů, také to uchopení můžeme odmyslet a najdeme něco, co je jako *kvazi-prostorové*, co je zážitek, co je něco subjektivního, ale co nicméně má nějakou strukturu, nějakou podobu. Možná je zbytečně uvádět vždycky tu paralelu s tím prostorem. Stačí, když ještě jednou řeknu pro ten čas, jak myslím, že to platí.

To, co je objektivní čas, to znamená čas, na kterém jsme se schopni všichni shodnout a ve kterém jsme schopni určit řekněme podle kalendáře a hodiněk místo každé události, ten má charakter něčeho, co můžeme identifikovat nezávisle na subjektivitě našeho prožívání. Každá taková identita, každé takové identifikování předpokládá onu složku ideální pojetí, pojetí uchopení jako něco. A to, co je uchopováno, to může být subjektivní, pochopitelně i je. To se mění.

A teď jde o to ukázat, na co já teď kladu důraz a co myslím, že je zásadní: ukázat, že to, co je uchopováno, už samo má nějakou strukturu. Že je *kvazi-časem*, že není jenom nějakým teď, které je hranicí mezi budoucností a minulostí. Nýbrž, že ono teď – a teď sám nevím, jak to přesně říct, je to strašně komplikované – to, co je uchopované, už má v sobě to, co jsme nazvali primární vzpomínkou neboli *retencí*.

To je první věc, kterou bych chtěl připomenout a kterou myslím, že je zásadní. Již to, co je uchopováno teprve po uchopení, je nějak časové. A to proto, že je to teď, které má *extenzi*, které je časově rozlehlé. Udělal jsem takový exkurz o tom *předreflexivním* prožívání a řekl jsem vám, že si myslím, že Husserl něco takového chce najít. Nalezá to tak, že se pokusil odmyslet ono objektivující pojetí. A co tam nalézá v tom samotném prožívání před objektivací? Nalezá tam jakousi *kvazi-časovou* strukturu.

Hejdánek: A já se teď pokusím podívat do Husserlových *Přednášek o vnitřním časovém vědomí*, jestli to najdu, tak k tomu bychom si mohli přečíst první jaksí místo. Ale i když to nenajdu, tak teď, když si *zpřítomním* ve vzpomínce, jak cestu sem, nebo prostě náš minulý seminář, a pokusím se vzpomínat, jak to od začátku do konce šlo, tak jistěže tam budou nějaké mezery, anebo si vyberu jenom nějakou krátkou pasáž. Tak víte, teď je zajímavé, že v tomhle tom *zpřítomnění* opět mám v tom *zpřítomněném* tu *retencionální* strukturu. Prožívám-li, řekněme, že to prožívám znovu jaksí v duchu, nejjednodušší případ tedy tu melodii, kterou jsem předtím slyšel, tak při jejím znovuprožívání je tam zase účastná ta *retencionální* složka.

Takže co se tady ukazuje? Že dokonce i ve vzpomínce, která je *zpřítomněním* té sekundární vzpomínky, se nějak pro vůbec ustavení toho předmětu, na který vzpomínám, účastní a je nezbytná tato *retencionální* složka prožívání.

Jiný hlas: Promiň, ve smyslu vzpomínky na *retenci*? Že teda musím zároveň vzpomínat na *retenci* kromě na ten...

Hejdánek: Já myslím, že se nemusí, je to nová *retence*. Já nevím, no. No, když je *zpřítomněná*, tak by to měla být, měla by to být... já nevím, no.

Jiný hlas: *Zpřítomněná* *retence* tím pádem? Ale to musí být, *zpřítomnit* můžu jenom tu minulost čistou.

Hejdánek: No, no.

Jiný hlas: Takže ta *primární vzpomínka*, jo, *retence* je *primární*.

Hejdánek: Prostě při znovuprožívání nebo při vzpomínání je účastná zase znova ta *retence*. A teďko, jestli je to teda... Já vzpomínám, já vzpomínám na tu melodii, ne na ty *retence*, že jo. Ale jaké jsou vůbec

možnosti odpovědi? Budťo by to byla jaksi nová *retence*, ale v jakém smyslu nová, že jo? V jakém smyslu by byla nová? Nová jedině v tom smyslu, že ji teď prožívám a já můžu zase vzpomínat na to, jak jsem teď vzpomínal. Tak v tomhle smyslu to, jak teď...

Jiný hlas: Ale to by se tedy netýkalo toho, čeho se týká ta vzpomínka.

Hejdánek: No, no. Protože když se ta *retence* může týkat jedině toho, jak jsem právě vzpomínal...

Jiný hlas: Proč jedině?

Hejdánek: To vyplývá z podstaty *retence*. A jestliže teď vzpomínám, tak ta *retence* se nemůže týkat ničeho jiného než toho vzpomínání. Jestliže poslouchám, tak se nemůže týkat ničeho jiného než poslouchání. No, moment, zkusili bychom, možná bysme zkusili to místo raději najít. No, moment, jestli se mi to povede, já jsem to tady před chvílí už hledal a neměl jsem štěstí.

Jiný hlas: Není to tady vidět jakožto *zpřítomnění* na rozdíl od *retence* a *zpětné vzpomínky* a *opětné vzpomínky*? Možná že jo, ale já mám pocit, že je to paragraf 14.

Hejdánek: Já mám už paragraf 16, ten v němčině. No, něco je o té...

Já bych nejprve, zatím neumím na to odpovědět, ale nejprve bych se chtěl podívat na ten paragraf 14, který, když budeme číst, tak ho budeme číst dokonce... V tom paragrafu 14 v prvním odstavci odliší *primární vzpomínku*, která se nazývá *retence*, od *sekundární vzpomínky*, která je takzvanou *opětnou vzpomínkou*. Ta *sekundární vzpomínka*, to je *zpřítomnění* zkrátka. Kdežto to první, ta první, ta *primární vzpomínka* není *zpřítomněním*. Tak já teď bych... a skutečně tady myslím v tom paragrafu je popis tohoto toho problému. Asi v půlce toho prvního paragrafu... No, já bych to nechtěl číst všechno, poněvadž každé slovo vyvolá hned řadu otázek, že? Tak jak to chce udělat? No, tak nejprve přečteme první větu, kde je terminologický... první dvě věty: „Označili jsme *primární vzpomínku* nebo *retenci* jako kometární ohon.“ No, tak jsme ani neprobírali. „...který navazuje na příslušný vjem nebo vněm.“ To tím se myslí to, že ta *retence* je zase *retendována*, jo, takže takový jako ohon.

No a ta druhá věta, která taky ještě není nebezpečná: „Od toho je nutno zcela odlišit *sekundární vzpomínku*, *opětnou vzpomínku*.“ No a teď to popisuje ten rozdíl: „Poté, co *primární vzpomínka* odešla, může se vynořit nová vzpomínka o onom pohybu, oné melodii.“ No, tento již naznačený rozdíl je nutno nyní obšírněji objasnit. Teď je tady zmíněn znovu ten *Brentanův* výklad a já bych to četl až po té dvojtečce, a nebo možná ještě něco přeskočím. No, já to nechci prostě číst všechno, poněvadž ono je to velice místy temné. Ten bude hned na té následující straně popsána ta *zpřítomněná* melodie, ale tak začal bych ano, od toho třetího řádku odspodu: „Vezměme případ *sekundární vzpomínky*. Vzpomínáme třeba na nějakou melodii, kterou jsme slyšeli nedávno na koncertě. Pak je zjevné, že celý vzpomínkový fenomén *mutatis mutandis* má přesně tutěž (tedy jaksi s patřičnými změnami) konstituci jako vjem melodie.“

Tak prosím, toto první důležité zjištění. Že ta melodie ve vzpomínce a melodie vnímaná mají (tady se říká tutěž konstituci, tak to znamená) jsou stejně ustrojeny, jsou vybudovány stejným způsobem. Například to, že ty tóny musí jít stejným způsobem po sobě, že mají, že jsou to tytéž tóny v obou případech a tak dále. To je první důležitá věc a která pochopitelně ještě nedává odpověď na naši otázku. To znamená, vidíte, teď to srovnává, že jsou, že je to tatáž konstituce. Tak to blíže vysvětluje, co to znamená: „Že ta vzpomínka má jako vjem jeden přednostní bod.“ bod vjemu, který je teď, když začneme například na začátku té melodie, že? A tomu bodu vjemu, který je teď, odpovídá bod vzpomínky, který je teď. Prostě začátek té melodie ve vzpomínce a začátek ve vjemu, to je jaksi z hlediska té melodie týž bod, je to začátek téže melodie. Asi tak bych to řekl.

No a teď neseme se melodií ve *fantazii*. To se myslí, jak si ji znovu prožíváme. Slyšíme jaksi nejprve první, pak druhý tón a tak dále. Pokaždé je vždycky... tak pozor, že to je ve *fantazii*. *Fantazie* je příklad *obrazového vědomí*. To znamená takového vědomí, kdy přítomné zážitky jsou pojímány jako *zpřítomňující* něco, co přítomno není. Tak by to mělo znít, no, to možná, že pletu. Tak pozor, no, jestli to... tak ve *fantazii* slyšíme jaksi... Copak má-li to být vzpomínka na ten koncert, tak já tu melodii jako slyším teď, že, tady, v té *fantazii*, si ji představuji. Ale ono to má být ta melodie z toho koncertu. Tak v tomto

smyslu je toto *obrazové vědomí*, že tato melodie teď znovu prožívaná je nejenom, jak jsem předtím říkal, táž melodie, ale to má být ta melodie prožívaná tehdy, ne? Jak to jde ve vzpomínce. Předtím jsem to řekl jaksi nedostatečně, ale no, asi nedostatečně.

Tak pokaždé je vždy jeden tón, popřípadě tónová fáze v bodu, který je teď. Předešlé však z vědomí nevymizely. Vidíte, to znamená, popisuje to tak, jako když jsme seděli na tom koncertě. Spojením teď, jak je to tam, *Auffassung* nebo spojením teď se jevícího, jaksi teď slyšeného tónu... To by znamenalo, že ten tón je pojat jako tón té a té barvy, té a té výšky. Pochopitelně, že nemusíme vědět, jaká je to výška, že, ale jaksi ten tón, který patří do té melodie.

No, koukám, jak je to tam německy... *mit der Auffassung des jetzt Erscheinenden*... Jo, tak tady máte to slovo pojetí, o kterém jsem mluvil, ano? Tak s tím pojetím teď se jevícího, jaksi teď slyšeného tónu splývají primární vzpomínka na právě jaksi slyšené tóny a očekávání ohledně tónů, které přijdou. Bod, který je teď, má pro vědomí opět časový dvůr. Tak ten časový dvůr, to je to pole, bych řekl. On používá slovo *Hof*, *Zeithof* tomu říká. Který se uskutečňuje v kontinuitě vzpomínkových pojetí. Tak teď to začne být těžké. Vzpomínkových pojetí. Vidíte, pojetí. Kdybych nepojímal tu melodii... vždyť já si můžu zabroukat v duchu melodii, já nevím, jakoukoli, a z toho přece neplyne, že je to ta melodie, kterou jsem slyšel na tom koncertě. Tedy že je to vzpomínka na ni. Tak, je to táž melodie. Tady se musí ještě něco dalšího stát, totiž to, co je charakteristické pro každé toto *obrazové vědomí*.

Že ozvěnu... máte taky přítomný tón, který ale pojmáte jako obraz nebo nějaký následek, ale jako ve smyslu obrazu toho tónu, který zněl, který nezní. Takže jaksi procházím ve *fantazii* melodii a musím ji pojmout nějakým způsobem, jo? To se tady chce říct tím slovem... vzpomínkové pojetí. Jo, tak přece jenom jsme náhodou narazili na místo... jsem říkal, že vám o tom pojetí, že tady nic nenajdu, vidíte, tak tady naštěstí to zrovna je.

Všimněte si, že to slovo pojetí je tady dvakrát, jo? Spojením teď jevícího se jaksi teď slyšeného tónu... to znamená, já, má-li to být tón melodie a tak dále, tak ho musím jako tón melodie pojmout. To je jedno pojetí. To je asi tak, jako musím pojmout to slovo, které mi takzvaně dává ta ozvěna a které teď slyším, musím pojmout ne jako jenom zvuk, ale jako třeba „la“, jo? Tak to je příklad toho spojením teď se jevícího jaksi teď slyšeného tónu. Splývají primární vzpomínka na právě jaksi slyšený... tak to nás teďko nezajímá, to je totiž ta složka ne toho pojetí, ale ta jaksi pasivně se odehrávající, to vzhledem k tomu pojetí to vypadá jako něco pasivnějšího, to se děje jaksi samo. Tam to se taky děje nějak samo, ale prostě je v tom rozdíl.

Tak tohle nás teď nezajímá, ale teď nás zajímá právě konec té druhé věty. Bod, který je teď, má pro vědomí opět časový dvůr, který se uskutečňuje v kontinuitě vzpomínkových pojetí. Takže ještě tady je jedno pojetí, a to vzpomínkové pojetí. Já zkrátka, když nebudu ozvěnu, ten právě znějící tón nebo znějící slabiku, když nebudu pojmout určitým způsobem jako reprodukující nebo opakující to, co bylo a co není teďko přítomno, tak uslyším jenom „la“ a žádná ozvěna není. Správně jste odpověděli, že se to podle ničeho nepozná, v tom obsahu se to nepozná, až na základě toho pojetí. Takže pojmu ten zde přítomný „la“, slabiku, nejenom jako zde přítomnou, ale jako související s něčím nepřítomným.

A právě tak, má-li ta procházená ve *fantazii* melodie být vzpomínkou na melodii z koncertu, tak nestačí si ji jenom pobroukat jako každou jinou melodii, jako každé jiné „la“, nýbrž je potřeba pojmout tu právě znějící melodii jako vzpomínku. No a vidíte, že ona *retencionální* jaksi složka je v obou případech...

vlastně v obou... proč říkat možná v obou, no, to je ta složka toho přítomného, přítomně se konstituujícího přítomného zkrátka předmětu melodie. Jak to procházím, tak zase tam je ta retence. Ale jednou zůstávám v přítomnosti a podruhé vzpomínám. Ta vzpomínka je ta sekundární, ta druhotná, to znamená to přítomné pojmout jako minulé, jako zpřítomnění toho minulého nebo já nevím, jo?

Přítomné pojmout tak, že v přítomném mi vyvstává minulé. Ale moment, teď jsme pochopitelně neodpověděli na tu otázku, tak ale upozorňuji na to dvoje pojetí zde. To jedno patří jaksi k předmětnosti vůbec, to první pojetí. Neslyšíte jen zvuky, ale „la“ třeba nebo slovo, vidět písmeno a ne jenom černé skvrny. A druhé pojetí, které nás zde teď zajímá, je pojetí vzpomínkové ale to znamená, když jsem vám

předtím sáhodlouze připomínal, že pojetí vždycky sjednává možnost *identity*, *identifikace* a *objektivity*, tak vidíte, že už vlastně ten, kdo je schopen vzpomínkového uchopení, ten musí být v jiném čase, než je ten čas té *retence*.

Vidíte, že ta vzpomínka, to vzpomínkové uchopení, to už je cesta k objektivnímu času. A také, jak jsem vám v jedné větě řekl, že lze předpokládat, že onen zmíněný pacient se také nedokázal orientovat v čase, že nedokázal své vzpomínky seřadit, že možná nedokázal vzpomínat, to nevím. Ale bylo by to myslitelné, že by jaksi pro něj čas byl jenom tímhle – kdyby měl vzpomínku, tak jen tím vábením.

Já si myslím, že klidně můžeme udělat přestávku, že jsem vám všechno už řekl. V téhle větě to slovo pojetí nám ukazuje na ten rozdíl mezi *kvazičasem*, který je časem onoho primárního teď, ke kterému patří primární vzpomínka a také primární jakési předjímání, které jsme zvlášť neprobírali. A teprve uchopením – ukázali jsme si to na příkladu vzpomínkového uchopení – bude to asi všechno složitější.

V tom jednom z těch míst, co dneska máte, se jmenuje *Účast vzpomínky* – nebo ještě jiný *paragraf – Podíl reprodukce na konstituci onoho jednoho objektivního času*. *Reprodukce* – abych byl schopen, tady to možná řeknu nepřesně, jak on to tady říká – reproduktivní vzpomínka. To by byla ta vzpomínka, řekněme – já doufám, že mezitím není dalšího rozdílu – to by byla ta vzpomínka *sekundární*. A bez ní by se jeden objektivní čas, to znamená ten čas, pro který platí určité vztahy, které umožňují, že

--- (1984-02-06 Petr Rezek – Husserl VII (1)_059Sez b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Paragrafu 33. Celá ta myšlenka spočívá v tom, měl jsem takovou hypotézu, kterou jsem pak dál nerozváděl, ale na kterou by se tady dalo znovu navázat, a to *teorií objektivních aktů*. Ale to nechme stranou, to už bychom nestihli.

Základní myšlenka zůstává v tomto spise alespoň pro popis časového pole, časového vědomí, zůstává ono rozlišení mezi pojetím a uchopením, které znamená vzít něco jako něco. Jen díky tomu uchopení je možný objektivní čas. Nerozumí se tím čas fyziky, nýbrž čas, na kterém jsme schopni se shodnout. Jestli je to čas fyziky, to nevadí, o tom musíme dál diskutovat. Tento objektivní čas je protějškem onoho subjektivního času, který má strukturu časového pole, je to *kvazičas*.

Onen objektivní čas může tedy pocházet jen z té složky prožívání, která je ideální, čistá, to znamená nepocházející z toho, co je právě v čase. Aby mohl soustavit čas, který platí pro všechny časové okamžiky, ten už se nemůže vzít z času. To jsou mé formulace. Na co se to uchopení aplikuje, co je uchopováno, to je podle mého názoru ten *kvazičas* nebo časové pole, které patří ke *konstituci* každého předmětu, jak jsme viděli na té melodii.

Mě to teď překvapilo, jak jsem to začal. Nejvíc mě překvapuje, možná se mýlím, že už to vzpomínkové uchopení, které je *zpřítomněním* a tedy *obrazovým vědomím*, že to už předpokládá objektivitu. Jde to ruku v ruce, nevím, co co předpokládá, ale *zpřítomnění* a každé *obrazové vědomí* se už pohybuje v té sféře o patro výše. Už překročilo ten *kvaziprostor*, *kvazičas*, časové pole, protože se pohybuje mimo bezprostřednost, která charakterizuje *protenci*, kde mám vědomí toho něčeho, co právě bylo. Nestavím se do distance, abych říkal, jak dlouho to bylo. To se odehrává automaticky, pasivně, jak tady stojí psáno, to podržování. Jakmile z tohoto vykročím a budu řadit ty události, budu se snažit seřadit ty události, tak jsem už mimo tuto bezprostřednost a jsem někde jinde.

Jak vlastně tento širší čas, tato minulost, která sahá dál než ona *protence* a *retence*, jak ji prožívám? To je otázka, nevím, jestli je tu o ní řeč. Je zde časový diagram, který ukazuje, jak *retence* spolu souvisejí, jak *retence* drží zase *retenci* a tak dále. Na to se můžeme případně podívat. Nevím, co vás z tohoto stručného shrnutí bude zajímat.

Pro mě samotného je překvapující, že jsem si plně uvědomil díky tomu shrnutí, které jsem podával, a říkám, možná se pletu, že ten čas i ve smyslu prožívání, o kterém mluvíme, že totiž myslíme na budoucnost nebo si zpřítomňujeme, plánujeme si a prožíváme to, co bude, a zrovna tak vzpomínka, že tyto dva mody, vzpomínka a ono plánování budoucnosti, ale ve smyslu, že to prožíváme, ne jen, že na to myslíme, že ty jsou myslitelné jedině ve vykročení z nějakého původnějšího vědomí času nebo časového vědomí.

Možná, jak jsme to pořád opravovali, že to není časové vědomí, ale vědomí času, tak jsem přemýšlel, že by se ten překlad jako *časové vědomí* mohl pro toto časové pole podržet. My tam neprožíváme čas, nýbrž to je vědomí, které je časové, které se časuje. Možná pro tento základní základ, pro to pole, by se ten výraz, nevím, jestli to tak Husserl myslel, to teď nedovedu rozhodnout, ale překlad, že by šlo o *analýzu časového vědomí*, čemuž jsem se předtím bránil, že by to mělo být vědomí času, možná po tom, co jsem teď řekl o té *retenci*, by se to hodilo. Popisuje se vědomí, které je bytostně časové, které nemusí o čase přemýšlet nebo si ho zpřítomňovat.

To by byla odpověď na jednu z těch otázek, když jsme rozlišovali ty tři časy. Čas objektivní ve smyslu fyziky jako čas hodin, pak čas, který prožíváme, to by byl ten objektivní čas, o kterém jsme dnes mluvili, když jsme analyzovali tu vzpomínku a takové věci. A pak by byl ten třetí, když Vláďa říkal, že každá jsoucna mají nějaký svůj čas, tak tady by vědomí mělo také svůj čas.

Na to jsme narazili ke konci posledně, když jsme tam jedno to místo o tom trvání probírali. Zdálo se, že je to to trvání ve smyslu sebepodávání se těch *retencí* a neustálé znovuzrození se onoho teď, které se tam nazývá tou *původní impresí* a jejich souvislostí. Takže toto prožívání, které se dá popsat *impresí* a *retencí*, to není vědomí času o čase, to není prožívání času, nýbrž to je *časové vědomí*.

Tam byla místa, kde bychom jistě našli, že tam nebyl vhodný překlad, ale tam, kde budeme číst o *retenci* a o tom poli, tam myslím, že by se ten překlad *časové vědomí*, jako vědomí, jehož bytostně určení je čas, hodil.

Hejdánek: A vteřinu.

Jiný hlas: No, že se řekne *časové vědomí*, to znamená na rozdíl od jiného, například nečasového vědomí, je nějaké nečasové vědomí?

Hejdánek: No, tak ještě pak by to bylo třeba to *prostorové vědomí* zase asi, jo?

Jiný hlas: Slyšíš? Moment, že by bylo... bylo by teda nečasové, to prostorové? No a je to časové, nebo prostorové? To je ta otázka, že? A ta zůstává velice, velice nevyjasněná, když se řekne *časové vědomí*.

Hejdánek: Já vím, ale to je zase hrozně... *časové vědomí* je daleko přesnější.

Jiný hlas: No jo, ale hrozné nebezpečí, že zaměníme, ano, že když řekneme vědomí času a budeme mluvit o minulosti, tak že budeme mluvit o té druhotné vzpomínce a ne o té *sekundární* a ne o té *primární*. Ač ta *primární* vlastně není asi uvědomování si času, nebo já nevím, no nějak asi je, ale úplně jiným způsobem než ta *sekundární*.

Hejdánek: A tak na tohle... bez té *objektivace*.

Jiný hlas: Na tohleto, intence to je, tam... vztahuje se to k něčemu mimo sebe, Husserl o tom mluví, o tom, že to je zvláštní druh *intencionality*.

Hejdánek: No to znamená, že tato intence je *nepředmětná*, bych řekl svým způsobem.

Jiný hlas: No tak tam není to, ano, tam není to pojetí, *objektivace*, tedy vztahuje se k něčemu, co není objektivováno.

Hejdánek: No tak, já nevím, jak to teda nazvat, to vědomí, můžeme se obejít bez názvu, můžeme to nazvat nějak šikovněji, že? Ale jenom mě napadlo, že vlastně pro tu základní sféru, to *Zeitbewusstsein*, že by jako mohlo být přeloženo klidně to vědomí jako... No, ale prosím. Nevím. Měli bysme...

Jiný hlas: Jestli bys měl ještě kontrolní otázku před přestávkou. Mně by šlo o to tu povahu reflexe osvětlit nebo vyjasnit ještě z jiné strany. Nejenom časově, ale co do kapacity. Co je *retence* schopná *retendovat*? A v jak velké komplexy, jak velkou komplikovanou strukturu?

A chtěl bych tuhle otázku ještě demonstrovat nebo dovodit příkladem. Je známo, že někteří lidé s výbornou vizuální pamětí... Ostatně je taková hra, aby si lidé tuhleto paměť vizuální vytrénovali, že se přivede někdo se zavázanýma očima, na tři vteřiny nebo na čtyři vteřiny se mu sundá šátek, on se koukne na stůl, pak se mu to zase... to se přesně odpočítá, pak mu zase zavážou oči a on má vypočítat pak z paměti, co všechno na tom stole viděl. Jsou tak mimořádně nadaní lidé, o Palackém se něco takového říkalo, ale myslím, že to není ono, o čem on četl. Tam se vsadil v mládí s nějakými kolegy a reprodukoval po chvíli přečtení dvě stránky z naučného slovníku.

Jsou ale lidé, kteří jsou schopni za několik vteřin pohledu na stránku nebo na text si zapamatovat vizuálně ten text, aniž by ho četli. Že potom si to fantazijně před sebe promítnou a z toho fantazijního promítnutí to pak čtou, ačkoli to původně nečetli. A teď má otázka je takhle: jakou funkci tam má *retence* v tomhleto?

Je jasné, že přitom v zásadě ta fantazijní vzpomínka, že to je vzpomínka, ta vzpomíná nebo reprezentuje, znovu zpřítomňuje to, co bylo obsahem prožitku. Ale zjevně ne jenom ten prožitek, protože je možno to přechýst. Kdyby to... to je svým způsobem rozšířená ta otázka z minulosti, co jsem říkal, co je předmětem *retence*. Tady v tomto případě ta vzpomínka znovu zpřítomňuje ten vizuální prožitek té potištené stránky, ale nemůže zpřítomňovat to, co tam bylo napsáno. A přesto tato vzpomínka umožní, aby to, co tam bylo napsáno, bylo teď přečteno teprve v té vzpomínce. Po mém soudu je tohle dokladem toho, že v podstatě vzpomínka není vzpomínkou na prožitek, nýbrž už nějakým dalším zpracováním. Možná, že by to bylo v souladu s tím, že už tam je ta *apercepce*.

Hejdánek: Nevím, jestli... Vzpomínka je vzpomínkou na tu melodii, ne na prožitek té melodie.

Jiný hlas: Jenomže tady když se podívám na stránku, tak je to vzpomínka na stránku a ne na to, co tam je, poněvadž já jsem to nepřečetl. Já to přečtu teprve v té vzpomínce.

Hejdánek: V té přečteš, jo?

Jiný hlas: Že teprve čtou to, co se o tom píše. Vidí a teprve dodatečně v té vzpomínce, v té představě tedy...

Hejdánek: No, ale to by bylo stejné, jako když si zabroukám tu melodii a pak dodatečně poznám, v jaké je to tónině, ne?

Jiný hlas: To je něco jiného. To já nevím, v jaké je to tónině, to dodatečně analyzuju.

Hejdánek: To je analýza, v tom to není.

Jiný hlas: Ne, to není analýza. Jde o tohle, že z té vzpomínky je víc než ta vzpomínka na prožitek.

Poněvadž kdyby tam byla jen vzpomínka na prožitek, tak v žádném případě ten prožitek nemůžu přechýst.

Hejdánek: To, že si to přečteš, to není součástí té vzpomínky. Protože nemáš na co vzpomínat. To není vzpomínka.

Jiný hlas: Já rozumím. Já nevzpomínám na ten obsah. Já si vzpomínám na tu stránku. Jenomže říkám, že ta vzpomínka mi dává víc než vzpomínku na prožitek. Že obsahem té vzpomínky je víc než ten prožitek. A teď mi jde o to, jestli ta *retence*... Teď mi je jasné, jestliže já ve vzpomínce mám tu stránku fantazijně vybavenou, tak já tam potřebuju *retenci*, aktuální *retenci* pro to, abych to mohl číst. Poněvadž jinak bych tam měl jenom ten momentální obrázek stránky. A jestliže chci číst po řádcích, tak tam potřebuju *retenci*, která mi udrží tu vzpomínku tak, abych měl dost času to číst. Dobře, čili tam *retence* má tuhleto funkci a je to *retence*, která je takříkajíc současná s tou vzpomínkou. A teď mi jde o to, jestli ta *retence* původní...

Jiný hlas: Když to vidím, že, jestli je schopna, jestli má tu kapacitu takovou jako ta vzpomínka, že mě podrží tu stránku celou.

No, je mi jasné, že to je otázka šílená v daném kontextu, ale je to strašně důležité pro pojetí té *retence*, že ty otázky si kladu jenom proto, aby bylo objasněno spíš, co to je ta *retence*, poněvadž my vlastně tady pracujeme s tím pojmem, s tím termínem, že ten pojem docela nemáme vyjasněný, a teď to dáváme do různých souvislostí, abychom si to jaksi nějakým způsobem osvojili a mysleli tím způsobem jako Husserl, že čili mně se zdá, samozřejmě je to absurdně vymyšlená záležitost, ale je jasný snad, jaký smysl to má. Jestli ta *retence* je schopna například, jestli můžu mluvit o tom, že když vidím tu stránku, tak ta viděná stránka může být *retendována*. Anebo jestli smí být *retendováno* třeba jenom něco menšího z té stránky. Jestli zkrátka ta *retence* má tu kapacitu, aby podržela celou tu stránku.

Jiný hlas: Takže jste zaslechli nové pojetí a po přestávce...

Jiný hlas: Ta vzpomínka, to je taková otázka pojetí. No, nazveme to třetí pojetí.

Hejdánek: No já vím. Pojetí. Nazveme to třetí pojetí.

Jiný hlas: I když jsme v tomhle bodě otázky té kapacity nebo toho, co je schopna jedna *retence* pojmut, tak bych jaksi chtěl jenom znovu připomenout, což myslím snad taky říkal, ale tak chci to znovu

připomenout, že tenhle ten druh paměti, kterému se říká ona fotografická paměť, že jo, si myslím, že je druhem *obrazového vědomí*, že jo. Sám Husserl to taky tak vlastně říkal. Tahleta schopnost prostě se na něco podívat a pak z toho za chvíli číst, anebo i za hodně dlouho, že, to je druh *obrazového vědomí*, to znamená, to je vědomí *zpřítomňující*. To není *retencionální* vědomí.

Ale teď vzniká otázka, že v rámci toho *zpřítomňujícího* má zase fungovat ten dvůr časový, jak jsme se o tom tady zmiňovali na té melodii, taky *zpřítomňované*, tedy melodii, že, pojímané jako *zpřítomnění* minulé melodie, jo. Tak zrovna tak tady máme taky nějaký dvůr časový a v rámci toho dvora se uplatňuje taky ta *retence*, že jo. Takhle zní vlastně, takhle se to dá jaksí popsat, že jo.

Že ten... já myslím, že základní, základní jaksí pozoruhodnost tohoto příkladu nebo osob, které jsou něčeho takového schopny, že spíš bude v té schopnosti toho *obrazového vědomí* než toho *retencionálního*, ale to je zase jaksí vtíp této otázky, že když se řekne, že ke konstituci každého předmětu vědomí patří *retence*, tak musí být i tady. A musí se tady uplatňovat nějak jaksí více než tam, kde u toho, kdo tu schopnost nemá. Takže jako první dojem je, že ti lidé jsou nadáni jaksí mimořádnou schopností toho *obrazového vědomí*. Ale správně tady jaksí podotýká, že vlastně podle tohoto výkladu musí mít neméně jaksí mimořádnou schopnost té *retence*.

Což by bylo... pokud by to znění v tom uchu, o kterém jsme mluvili, ale které nebylo jako když nám zní v uších, jako právě *přítomné*, nýbrž jako to právě uplynulší, jo, kdyby to bylo takhle popsané, tak to by byl příklad na *retenci* taky mimořádnou, jsme si posledně říkali, pokud ovšem to nevyložíme jako to *zpřítomnění*, to nevím, no to jsme se neshodli prostě u Husserla. Ale kdyby to tak... tak bychom měli příklad třeba taky na nějakou mimořádnou *retenci*, kdyby se nám to podařilo takhle uchopit.

No, takže v čem jaksí je potom záhada, když má dva stupně, že, nejenom schopnost *obrazového vědomí*, ale vlastně i toho, co to buduje. Protože v tom *obrazovém vědomí* musím teď mít jaksí všechny detaily té stránky, mám-li ji jakoby znova číst.

Jiný hlas: A neudržím bez *retence*.

Jiný hlas: Ano, a aby se mi neztratily, tak je musím mít všechny najednou *přítomny*, to znamená jakoby takovýto člověk by jaksí podržel, jak tady vidíme na tom diagramu, jaksí ne jenom ty předchozí tóny melodie, ale jaksí držel by všechny od začátku až do konce třeba, kdyby se to vzalo, že by jaksí v *retenci*, *retenci* a tak dále, ale všechny, všechny by měl, všechny by měl jaksí *přítomné*. Jako minulé, že, ale jaksí teoreticky vzato i ty tóny na počátku koncertu, který trvá řadu minut nebo hodin, že, tak vlastně by se mu neztratily. To by byl takový jako vymyšlený příklad analogický na...

Jiný hlas: Já myslím, že je jistý zásadní rozdíl mezi tou melodií a tou stránkou, protože ta melodie se nějak mění v čase, takže ten první tón už přechází do *retence*, ještě než přijde ten druhý. Kdežto u té stránky, to je všechno v jednom okamžiku. Já se podívám na tu stránku a může to tedy jedna *retence* vzít...

Jiný hlas: No jo, ale ta stránka v tomhle okamžiku zase už je jaksí z hlediska časového jinou stránkou v tom následujícím. To jako snad...

Jiný hlas: I když se tam dívám třeba tři vteřiny nebo pět vteřin se na to dívám, to není okamžik.

Jiný hlas: Dobře, čili tam už funguje ta primární *retence*, že, a pak když si to vybavuju, tak tam musí fungovat další *retence*, totiž že mi to vůbec to vybavení udrží, abych to mohl číst.

Jiný hlas: No já si myslím, že dokonce už v tom prvním setkání, v tom vnímání, že by vlastně u těchto lidí zřejmě ta *retence* měla být taky už tak fungující, ne?

Jiný hlas: Aby mohl číst. Protože on jaksí tady v tom vnímání nemá čas, že v těch pěti vteřinách to nepřečte, začne to číst až za tři vteřiny, to přečte. Čili oni se spolehnou na něco jiného než na tu *retenci*. Kdyby to chtěli číst, tak se bez *retence* neobejdou, to je jasné, to Husserlovo evidentně.

Ano, ale pozor, ano, tady je ten bod, ke kterému mířím, že se mi tady pořád jakoby jeví takové nejasné místo. Oni totiž... a nikdo se totiž nespolehá na *retenci*, když si chce na něco vzpomenout. Víš? Tedy ne v první řadě. Přece ten, kdo má dobrou paměť, to je ten, kdo nezapomíná ty události, a ne komu nefunguje *retence* při jejich jaksí znovustahování nebo znovuslyšení. Na tohle bych chtěl položit důraz. Proto tam má minulé otázka, co vlastně *retenduje* ta *retence*? Jestli ten prožitek tónu, nebo ten tón. Já si myslím, že

tón, že ne prožitek. Tak k tomu bych měl ujasněné nějaké místo. Chtěl jsem teda ten z toho diagramu... ale možná, že teď máme závažnější otázku.

Hejdánek: tady totiž jenom... to nám na to nedá odpověď tenhle ten. Mám ještě jedno místo, které nemáte ve své sbírce, které souvisí sice s tím časovým diagramem, ale... No, mám taky pak teďka takovou obecnější odpověď. Vzpomeňte si, jak jsme tady rozebírali ty objektivující akty a jak jsme říkali, že Brentano se domnívá, právě tohle myslím, že by on to takhle řekl, že například soud nebo i vzpomínka, že je vzpomínkou na nebo prostě staví na zážitku. Nerozliší ten předmět toho zážitku a ten zážitek. A z toho jsem se vám snažil tehdy ukázat, vyplývají komplikace.

No, domnívám se, že i ten... Ježíš. Taky i mluvit o tom o předmětu *retence* možná taky není úplně nejsprávnější, poněvadž k předmětu by mělo patřit pojetí, a to u té *retence* není. No, není.

Jiný hlas: Když ta *retence* není předmět, nemůžeme říct, že *retentuje* tento...

Hejdánek: No, ještě ono to může být ještě obsah, který není předmětem, že přinejmenším mluví Husserl o třech různých obsazích a jenom jeden z nich je ten předmět, který vnímá, že to je jenom jeden z těch *intencionálních* obsahů, pak rozlišuje ještě jiné.

Jiný hlas: A to odpovídá tedy na ten tón?

Hejdánek: No snad je, já nevím.

Jiný hlas: Ten tón, který má být předmětem *retence*, je tón jaký teda? Jaký... jo, když samostatně tón člověk jakýkoliv zvuk vnímal v nějaký moment, to není v místě.

Hejdánek: Je to tón zažívaný, prožívaný, vnímaný.

Jiný hlas: Prožívaný, a tak to už není teda prožitek?

Hejdánek: Ale není, no to je ono. Protože to je tón, jak to bylo aktuální, ne už... ale to už potom není prožitek tamto další, to už je potom vzpomínka. No on tam rozlišuje mezi prožitkem tónu a mezi prožívaným tónem.

Takže moje otázka je, zda *retence* udržuje to prožívání tónu, anebo zda udržuje ten tón prožívaný.

Jiný hlas: No nejspíš ten tón.

Hejdánek: Vždyť o tom mluvíme, ne? Tón je prožívaný. Tón v každém momentu, že... ale zda je to tón prožívaný, prožívaný tón, anebo zda je to prožitek tónu.

Jiný hlas: No jo, ale v žádném případě, i když to bude ten tón, který je prožívaný, tak ten tón nikdy nemůže být předmětem té *retence*.

Hejdánek: No tak řekněme tomu předmět, to je jedno, jak to nazveme, ale rozhodně on mluví o *intencionalitě*. On mluví, že to je zvláštní druh *intence*, *intencionality*, ta *retence*. To znamená, že se vztahuje k něčemu mimo sebe. Řekněme tedy, že to není předmět, musíme to nazvat nějak jinak, řekněme, že to je nepředmět. No klidně... tak já se tážu, co je tím nepředmětem? Zda ten prožitek tónu, nebo zda ten prožívaný tón? Nebo oboje?

Tady je strana 11, tady mám citát, že *retence* minulého tónu... že se *intence* přiznává té *retenci*. A na druhé straně zase pak se říká, že každá *retence* odkazuje na *impresi* jinde zase, ale to je možná totéž.

Jiný hlas: Musíme vědět, co je ta *imprese* totiž. Ta je klíčem přeci, k úvodní akci, *imprese*.

Hejdánek: Jestli je potřeba *intence* tónu té *imprese* prožívané, a nebo jestli už je to prožívání. O *impresi* je teda paragraf 11, ten zdrojový bod, ano.

Jiný hlas: Ano, samozřejmě, původní *imprese*.

Hejdánek: Tady třeba mluví o tom tónovém Ted', což jsme my říkali, že to je ne tónové Ted', ale Ted' tónu. Ten tón má prostě různá Ted'. Jestliže však tónové... a teď řekne, že to je ta původní *imprese*, to znamená, že to je tón ve svém Ted'. Měl by to být spíš tón podle téhle věty, ne? Je to asi třetí věta v tom paragrafu 11. Jestliže však tónové Ted', původní *imprese*, přechází do *retence*, pak je tato *retence* sama opět Ted', něčím, co je zde aktuálně jsoucí. Prostě v této větě se zdá, že tou *impresí* je tón ve svém Ted'. Zdrojový... no, zas tam předtím mluví o zdrojovém bodu. Nerad by... cituju jen tuhle větu.

Jiný hlas: A potom je ještě otázka, co to je to Ted', jakej rozměr má Ted', jestliže je to bez *retence* a bez *protence*.

Hejdánek: Těch Ted' je víc. To by měl být časový bod, *punktuální* matematika. Já myslím, že bychom se ted' mohli... a to už je určité pojetí *imprese*, že teda *imprese* je schopna obsáhnout jenom časový bod, že teda neexistuje *imprese* času jako takového, sebekratšího trvání. Neexistuje *imprese* sebekratšího trvání. No, ale to je v rozporu s tím, co tam bylo předtím.

Jiný hlas: Ale ne, já myslím, že se tady říká, že každé aktuální Ted' vědomí však podléhá zákonu modifikace. To znamená, není nějaké...

Hejdánek: To je druhotně, ale samo to Ted' je nečasové.

Jiný hlas: Nevím, nevím. Říká se, že tyhle Ted' jsou v neustálém toku. Jedno Ted' je v *retenci*, Ted' je v *retenci*, a tak dále. Jestli se se to dá oddělit?

Hejdánek: To je to, o čem tady mluví Husserl. Mně jde o tu *impresi*. *Imprese* není v čase. *Imprese* je *impresí* jenom toho jednoho Ted'. Není žádná možná *imprese* v trvání.

Jiný hlas: No, přečtete si ty první dvě věty. On tam říká, že musíme rozlišit – tam na začátku jsme četli, že musíme rozlišit mezi trváním *imprese* a... Ale to byl ten výklad toho Brentana. To on... to musíme rozlišit. A mluví o vjemu. Co to je vjem? A pak mluví o *impresionálním* vědomí, že ustavičně plynule přechází vždy v nové *retence*.

No, já myslím, že když si vezmeme ty první dvě věty toho paragrafu 11, o kterých jsme ted' mluvili, tak z nich by snad plynulo, že není nejdřív to Ted' nečasově a pak že se teprve nějak mění. Tady on říká, i když s místy nesrozumitelnými slovy, ale: „zdrojový bod, kterým počíná tvoření trvajícího objektu, je původní *imprese*. Toto vědomí se odehrává v nepřetržité změně. Neustále se mění v nějak“ – nebo jak jsme to tam opravili – „tělesné Ted' tohoto Ted'.“ No, tak tady je možná snad pak klást otázku, a když to začíná, tak ještě než se to začne měnit, jestli tam je nějaký zlomek, kde se to ještě nemění. Já myslím, že pokud nebudeme klást tuhle otázku, tak že snad tady je jasně řečeno, že od samého počátku je ta *imprese* jako dějící se. Jo?

Hejdánek: Tady přímo říká, že to tónové Ted' se proměňuje. Ano. Neustále.

Jiný hlas: Ted' je otázka, zda můžeme dát krk na to, že se vyjadřuje přesně. A zda tím proměňováním má na mysli tu kvalitativní změnu toho tónového Ted', anebo střídání různých tónů. To spíše to druhé, že?

Hejdánek: No tak v tom případě ale nemůžeme říct, že se to tónové Ted' mění. To se střídá.

Jiný hlas: No, tak jsem to chtěl říct, že se mění asi ty jednotlivé tóny, ty se střídají.

Hejdánek: Nemění se, ty se střídají, vyměňují.

Jiný hlas: Vyměňují, to je otázka, zda to je přesnější výraz.

Hejdánek: Čili z toho důvodu myslím, že na tomhle nelze založit argument, že má za to, že to tónové Ted' je v [nesrozumitelné]. Naopak, to je nedělení podle mého soudu. Tam se nic neděje v tom tónovém Ted'.

Jiný hlas: V té původní *impresi* by se taky opravdu nemělo nic dít, že? Ta by měla být...

Hejdánek: Jestli je *imprese impresí* pouze tónového Ted', tak se v ní nic dít nemůže. To je jasné.

Jiný hlas: No, když si vezmeme ted' soubor těchto tónových Ted', které se každé mění, že každý ten tónové Ted' je jinačí od toho předešlého nějak, tak ony dohromady můžou vytvořit nějaký vjem.

Hejdánek: Můžou. Tónová Ted' nemůžou být vjemem. Především tady podobně, jako je série tónových Ted', tak je tady série *impresí*. A ty *imprese* mohou být nějakým způsobem integrovány, ne že samy vytvoří. Nejsou samy o sobě.

Jiný hlas: No, to samy ne. Mohou být integrovány v nějaký časový vjem.

Hejdánek: To je možné. Ale to nemění nic na tom, že ta *imprese* je možná jedině jako *imprese* nějakého tónového Ted'.

Jiný hlas: Já myslím, že tady se vychází poněkud ze špatného předpokladu, že to tónové Ted' není nějaká absolutní danost, ale to je víceméně nějaká abstrakce. Ty tónové Ted', jestli se nemýlím, to je tady ta horní řada. Ale to Ted', které je tak, to není jenom *imprese*, ale to je prostě tady ta v každém bodě ta svislá řada. Takže to znamená, že každé Ted' je jednak ta aktuální *imprese* plus ten *retencionální* chvost. Což je prostě celek, který se nedá nějak rozdělovat na tu aktuální *impresi* a na ten zbytek. A to vědomí toho celku se neděje nějakou integrací tónových Ted', ale je přítomné v té svislé kolmici tady. To se

integruje právě v té *retenci*. Ne nějakou integrací.

Jiný hlas: No, to pořád jsem chtěl ten diagram probrat.

Hejdánek: Ta svislice... Podívejte se na ni, z toho textu nevyplývá nic víc, než že ta svislice představuje jakousi současnost jednoho z té řady tónových *Ted'* plus celé řady do téhož okamžiku *retencionálně* podržených minulých tónových *Ted'*.

Jiný hlas: No, to se nesmí říct zpřítomněných.

Hejdánek: No dobře, tak podržených. Podržených. Dobře. Čili ony jsou jenom současně tam, o žádné integraci se tady nemluví.

Jiný hlas: No, to právě není integrace, ale oni jsou tam nyní. On tam píše právě přímo, že ta *retence* je aktuálně dána *Ted'*. Jako dřív předtím to byla aktuální *imprese*, teď poklesla dolů a stává se tou *retencí*, ale ta *retence* je aktuálně dána *Ted'*. A tudíž my vnímáme jak tu *impresi* toho tónu, který aktuálně teď zní, tak ten *retencionální* chvost.

Hejdánek: Ještě promiňte, že vás přeruším. Zůstaňme u té první věty, že *retence* je dána *Ted'*. Komu?

Jiný hlas: Nám, kteří to vnímáme. My vnímáme tu *retenci*.

Hejdánek: My vnímáme tu *retenci*?

Jiný hlas: No, právě že nevíme, to je dáno netematicky.

Hejdánek: Tak tam není dána.

Jiný hlas: Ale jo, je spoludána řekněme. Je netematicky...

Hejdánek: Je dáno to *retendované*, a ne ta *retence*. To se dá odkrýt, kdepak tam je ta *retence*.

Jiný hlas: No, je nám dána, to je způsob uchopování toho *Ted'*.

Hejdánek: To teprve v reflexi se ukáže, že tam byla *retence*.

Jiný hlas: No, ale je nám dána. Ukáže se, že bez ní by to nešlo.

Hejdánek: No, to je možné, ale to není danost přece.

Jiný hlas: No, jistěže to není danost v tom smyslu, jako je ten tón.

Hejdánek: Ale ten tón je dán.

Jiný hlas: No, když mluví o těch *retencích*, o prostorových horizontech, tak mluví o spoludanosti, jestli se nemýlím. Takže možná tohle by se dalo...

Hejdánek: Spoludanosti čeho?

Jiný hlas: Spoludanosti kupříkladu zadní strany předmětu, kterou nevidíme.

Hejdánek: Dobře, ale to není... Mně šlo o ten výraz, že je dána *retence*. Mně se zdá, že v těch prožitcích může být jediné někomu, a to vědomě. My o té *retenci* nic nevíme. My víme jenom o tom *retendovaném*.

Jiný hlas: No, protože ona není dána tematicky. Jinak nemůže být dána.

Hejdánek: Ona působí.

Jiný hlas: To je možný. Ale co o tom víme?

Hejdánek: Víme o tom, když o tom reflektujeme.

Jiný hlas: Musíme reflektovat jistě. Jinak o tom nevíme.

Hejdánek: Tady to znamená, že s s tím nemůžeme pracovat. *Ted'* mluvíme na té úrovni té *retence*, tak tady v té svislici žádné vědomí o *retenci* není přítomno. Čili nemůžeme mluvit, že je dána. V té svislici je jenom tónové *Ted'* plus *retendovaná* minulá tónová *Ted'*. Nic jiného tam není.

Jiný hlas: No, jistě, je *retendovaná*, ale prostřednictvím *retence*. A tímhle způsobem jsem myslel, že je dána.

Hejdánek: Jistě, ale to je tam prostřednictvím ještě celé řady dalších věcí. Prostřednictvím našich sluchových orgánů a tak dále. A o tom taky nemluvíme. Tak proč mluvíme o *retenci*?

Jiný hlas: Protože ty sluchové orgány, ty už tam jako nejsou v tom...

Hejdánek: Ne, to ve zkušenosti nikdo neslyší.

A co je, prosím vás, co je ta *retence*, když se o ní takhle pořád bavíme? Co je vlastně *retence*?

Jiný hlas: No, to je ono. To je vědomí o tom, co právě bylo, tady slyším, čtu teda na straně dvacet. Jo?

Hejdánek: No ne, ale...

Jiný hlas: No, říkají, je to vědomí o... možná že se pletu, moment, no... pak píše: v podstatě časové nazírání, že v každém bodě svého trvání je vědomím o tom, co právě bylo. Tak to vědomí, že mám vědomí prostě o tom, co je, a taky o tom, co právě bylo, tak to jsou dva různé způsoby vědomí. No o tom nevíme?

Hejdánek: Už je tam ta nepřesnost: vědomí o něčem. A kdo ví, jak to tam je v němčině. To možná je nepřesný překlad, na to se musíme nejdřív podívat, já to čtu z toho českého.

Jiný hlas: Ale vy jsou přece... vy jste přece schopni rozpoznat, a nevím, jestli na základě *reflexe* nebo *nereflexe*, přece každý snad ví, kdy má vědomí o tom, co je, a kdy má vědomí o tom, co právě bylo. To snad...

Hejdánek: Jen když reflektuje.

Jiný hlas: No, on to neví, jak to že neví? Vždyť by se pak mohl také omylem chovat k tomu, co právě bylo, jako k tomu, co je, to myslím, že každý rozlišuje.

Hejdánek: To je jiná věc, ale na základě čeho to rozlišuje?

Jiný hlas: No že to... ve srovnání, nebo je prostě jasně schopni uvidět ten rozdíl. Že vidí, jestli něco právě bylo, anebo jestli to je.

Hejdánek: Ví to proto, protože je schopni to vědět.

Jiný hlas: No každý z toho přece vychází, že ten rozdíl je. No to znamená, že o něm víte. Vy říkáte, že o něm nic nevíme, co je *retence*. Tak tady o *retenci* víme víc než o vědomí.

Hejdánek: My víme o tom tónu. My jsme si to vysvětlili, tak tomu tónu můžeme rozumět. Ne, my jsme podle mého názoru schopni jaksi kdykoli rozlišit, tudíž víme rozdíl mezi tím, co právě je, a mezi tím, co právě bylo. Jistě, o rozdílu mezi tím, co je a co bylo, a naším vědomím o tom, co je a co bylo.

Jiný hlas: No tohleto, co já popisuju, to je právě *retence*. Tohleto vědomí. Takže o ní víme. Známe ji o tom, co je a co právě bylo. Jak to, že ne?

Hejdánek: Tak v čem o ní víme? *Retence* je něco jiného, ta *retence* jako vědomí je něco jiného než vědomí o *retenci*. Když musíme rozlišit, jak tam dělá *Husserl* takové věci jako trvání vjemu a vjem trvání, no tak musíme rozlišit *retenci* jako vědomí a vědomí o *retenci*. To jsou dvě různé věci.

Jiný hlas: No on by jistě souhlasil s tím, že to všechno provádí v *reflexi*, ale já se snažím ještě říct jako víc, že...

--- (1984-02-06 Petr Rezek - Husserl VII (2)_038Sez a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Vzpomínáme, sníme nebo vnímáme to jako... Podle čeho to poznáme, nedovedu říct, ale to nemusím reflektovat přece. Já vím, jestli bdím, nebo sním. Myslím, jestli jsem zasněný, nebo jestli vzpomínám.

Ale v čem to říkáš zpětně? To poznáš až zpětně. To už je jedno, sníš. Uvědomuješ si, že sníš, nebo neuvědomuješ si, že sníš. No, tak to je *reflexe*.

No, a ta není přítomná v tom pouhém snění. No, ale podle čeho to poznám vlastně, že... To už je ta další věc, podle čeho. Podle toho obsahu ne. Je to prostě jiné vědomí. No, a já... To je původní... Je to vědomí o vědomí. A já o těch rozdílech vím. Nepoznávám to z těch předmětů. To je stejně tak, když se koukám, tak předpokládám, že ten stůl má tu zadní stranu a není mi daná.

No, ale tak... To je taky vždycky přítomné. Odkáživa to přece rozlišujeme, tak proč to teď máme motat dohromady?

Jiný hlas: No, já nějak nechápu přesně tu námitku, ale šlo o to, že já myslím... Mně se zdá jako neadekvátní říct, že máme jenom to *retendované* a o té *retenci* že nevíme. No, to se mi nezdá. Možná v různém smyslu ano a ne, ale rozhodně v nějakém smyslu jo. Jsi schopná *retence*, *retendovat* samu sebe?

Jiný hlas: No, já neříkám, že jo. Já říkám, že o ní víme. Ne že ona ví o sobě. To navíc taky, ale sebe samu...

Jiný hlas: Ne, ale že samu sebe *neretenduje*. No, já vím, ale já teď nemluví o *retenci*. Já mluvím o tom, že my, kteří prožíváme, a v tom prožívání je ta *retence* jenom složka. To znamená, ještě můžou být jiné mohutnosti, které mi dovolí vědět o tom *retendování*, nejenom o tom *retendovaném*. To myslíš, že není

možné?

Jiný hlas: Ale jistě že jsou, o tom já vůbec nepochybuju. Jenomže jsme je vyřadili. Když mluvíme o *Ton-Jetzt*, tak jsme vyřadili celou řadu věcí. Tak jak najednou tam strčíme to vědomí? Tak tam musíme buď říct, vždyť tam něco smíme přidat, nebo tam něco nesmíme přidat.

No, a to *Ton-Jetzt*, co to vlastně je? Tak řekněme to česky, co to je teda.

Jiný hlas: To je mimočasový, bodový...

Jiný hlas: No to ne, to myslím, že rozhodně ne. Kde je ta věta o tom *Ton-Jetzt*? V jedenáctce. Tak já jsem si to sem nenapsal, ty opravy, přečtěte to někdo, kdo to tam má opravené.

Jiný hlas: My jsme ještě rozlišovali dvě *Ton-Jetzt*. Jedno, o kterém jsme říkali, že je něco jiného, a tělesné *jetzt*, *leibhaft-jetzt*. Něco v tom smyslu. Ale má to nějaký časový rozměr? To jsme právě předtím odmítli. Neustále se díváme tělesné té *Ton-Jetzt*. No, tak co to je tělesné *Ton-Jetzt*? Proč by to bylo nějak nadčasové, tělesné *Ton-Jetzt*, když to přeložím?

Jiný hlas: Jestli jsou dvě možnosti, tak se rozhodněme a pak budeme argumentovat jinak. Ale buďto *Ton-Jetzt* je kus dění a v rámci toho *Ton-Jetzt* je změna...

Jiný hlas: Počkej, a to dění jako je kde? To nesouvisí s vědomím jako takovým, myslíš?

Jiný hlas: Samozřejmě, že to souvisí. Vždyť to *Ton-Jetzt* přece je kus vědomí. To se odehrává ve vědomí. Dobře. Takže to *Ton-Jetzt* je buď časový bod, to znamená nečasový bod, tam se nic neděje, tam není žádná časová změna, anebo tam je nějaká časová změna, v rámci níž se něco mění. Tak já jsem teď argumentoval na základě předpokladu, že to *Ton-Jetzt* je časový bod, v němž už není možná žádná změna.

Jiný hlas: No, on když popisuje to vnímání toho tónu, tak opravdu začne tím, jak jsme tady měli tu písťalu, řekne: v každém bodě tu stojí *extenze* a on to říká daleko složitěji, ale začne prostě popisováním přítomnosti, by se řeklo, toho tónu. A pak teprve řekne: a ten přechází do minulosti, zapadá. Tak když se to takhle popíše, tak skutečně by se snad dalo říct, že ten začátek je jaksi nečasový. Ale zkusme...

Jiný hlas: Nemusí začátek. Každé to další *Ton-Jetzt*. To znamená, jakmile připustíme...

Jiný hlas: To ne, to už bych neřekl.

Jiný hlas: Počkej, jakmile připustíme, že nějaké jiné *Ton-Jetzt* je časově rozměrné, tak budeme říkat, že existuje jakýsi minimální časový úsek, v rámci něhož se sice něco děje, ale neodchází nic do minulosti. Což je rozpor. To je kvadratura kruhu. Něco se děje, ale přitom se nic neděje.

No, tak zkusme se spíše podívat sami, jak teda ten tón vlastně vnímáme. Jde o tu pojmovou... Já vím, ale ono je to tak složité, že možná já uvádím nevhodná místa. No, zkus to popsat, to zapískání tónu na písťalu, není jiné, než Husserl popisuje. No, tak to popíšme. Jak popíšeme ten začátek? Proč on třeba používá výrazu, nevím, jestli ho teď rychle najdu, o tom v té *impresi*, o tom znovuzrození nebo něco takového? Není to tahle metafora? Nevidíte to náhodou někdo? Myslím, že je to v paragrafu 11. No, bylo tam to znovuzrození, jakože ta *imprese*, původní *imprese*, že... Možná je to taky někde jinde, to víte, já to tolik neovládám. Ale ten výraz tam použit byl. Když to takhle přece popisuje tím výrazem, tak to by přece mělo postihnout nějaké dění, ne? Spíš naopak než nedění. Vzpomínáte si na to někdo, že tam bylo o tom znovuzrození? Možná to máte někdo podtržené. Ta metafora, která...

Jiný hlas: No, ono to vypadá, že ta metafora je samozřejmě abstraktní, ale znovuzrození můžeš chápat jako znovuoobjevení, znovu...

Jiný hlas: No, to ale... Znovu, jakože to není to samé znovu, ale je to znovuzrozeno. Je to v tomhle smyslu nové. Neopakování. No, když řeknu znovuzrozeno, tak by to byla jakási *regeneze*. A pak ovšem předpokládám na začátku *genezi* a žádné *Ton-Jetzt*. No tak se taky charakterizuje ta původní *imprese*. Tam to má v té první větě, paragraf 11. Kterým počíná tvoření. Proč říká tvoření? Trvající objekt... Proč říká se tvořit?

Jiný hlas: Tvoření je přece objekt.

Hejdánek: Trvající objekt.

Jiný hlas: No, ještě na tenhle [nesrozumitelné] Husserl v té desáté osmé...

Hejdánek: No, ale to není na začátku.

Jiný hlas: No jo, ale... No jo, tak dobře. V celku impresi v začátcích toho, že by ta impresi až k té, v té, v té opaso... v té opaso... No, ale to nedovedu najít, ale mám ještě jednu poznámku k tomu. Že v tomhle popisu toho, jak je to v tom diagramu, že to vypadá, že ta svislice je něco vlastně nečasového, že to je jen takový jako průměr těch pretendovaných zážitků nebo prožitých, to jsme ještě nerozrodili, prožívaných, prožitých teda předmětů.

Já si myslím, že ten popis retence jako vědomí toho, co právě bylo, že obsahuje určitou časovou extenzi, že to není nečasový bod. To je snad všechno, to je základní myšlenka těchto analýz. Protože, myslím si, že v časovém bodě by se ta svislice dala pojmut jedinečně tehdy, když to bude zpřítomnění. Zpřítomnění může být v nějakém teď, nečasovém, jenom jako teda hranice mezi minulostí a budoucností.

Ale právě že on nevykládá to časové vědomí z takovéhle vzpomínky, z té sekundární, z toho zpřítomnění, ale z retence. A retence patří i ke konstituci toho zpřítomňovaného předmětu. Tak myslím, že ukazuje na jaksi časovost toho, když neříkáme sice *Ton-Jetzt*, teď tohle, to mi je čím dál víc pochybné.

Hejdánek: Tohle je nepochybně jeho úmysl. Nám jde o to při kontrole, jestli se mu to podaří.

Jiný hlas: A kde se mu nedaří, že tam řekne *Ton-Jetzt*. My jsme totiž neprobrali jednu důležitou věc, na kterou tady *Husserl* upozorňoval, například v tom diagramu je to vidět. Že jedna věc jsou ty retendované teď, snad jo. A druhá věc jsou prostě ta teď toho objektivního času. Já si tady pomůžu diagramem.

Hejdánek: Ale ta svislice v čase má být vždycky nahrazována tím zdrojem bodovým. Tam se to vylučovalo přece na začátku.

Jiný hlas: Moment, já nevím, jak to mám říct. Ty teď teda jsou subjektivně body, že to jsou ty podmínky, že to jsou ty zdroje. Já teda nejsem schopen jenom tady to teď odcitovat z těch *Patočkových skript*, nenalézám v tom *Husserlovi* nic. Ten tady o těchto textech má kapitolu a říká: „Je zde dvojí kontinuum. Objektivní, jehož jednotlivé fáze, body se navzájem vylučují.“ V tomhle smyslu má každý ten tón, jak trvá, v nějakém smyslu trvá, má vždycky nové, nové teď.

A pak kontinuum průběhového fenoménu, což je ta svislice. To tam máte na tom obrázku u *Husserla*, že E-E s čárkou je kontinuum fází, a kdežto to O-E je řada bodů, které jsou teď. To by byly ty, myslím, že ty *Ton-Jetzt*, že by byla ta přímka O-E. Tak jenom chci, víte, tohle jsme málo probírali, že tady je dvojí kontinuum. Že to *Ton-Jetzt* může patřit jenom do jednoho z nich. A teď do kterého?

Já bych z toho *Husserlova* textu upozornil na jedno místo, které nemáte v těch kopiích. Paragraf 31, který je dost důležitý a který jsem tam nezařadil, má totiž tři strany. Jmenuje se *Původní impresi a objektivní individuální časový bod*. Tam tyhle dvě kontinua jsou pojednávána pospolu nebo souvislost toho, o čem mluvíme. Kdybych odcitoval jedno místo, kde má být ten hlavní problém, tak tady vidím, že to je někde na straně 36, ten konec druhého odstavce. Končí tím: „To je právě ten problém.“ Jaký problém říká předtím?

Že čas je strnulý a přece čas plyne. Je to druhý odstavec paragrafu 31. V časovém toku, v nepřetržitém klesání do minulosti se konstituuje plynoucí, absolutně pevný, identický objektivní čas. Otázka zní, jak v tom zapadání retencionálním, ve smyslu, že retence, vědomí toho, co právě bylo, je zase vědomím toho, co právě bylo, a tím je nějak to minulé s tou dobou ještě přítomné, ač už není přítomné a nezpřítomňuje ho, jak tohle souvisí s ustavením času, který je absolutně pevný, identický, objektivní? Totiž s tím časem, který může vzniknout jen na základě pojetí.

Ale teď kam patří to *Ton-Jetzt*? Já to nedovedu rychle zodpovědět, ale zdá se mi spíš, že by to bylo... ještě než to řeknu, ještě z tohoto paragrafu uvedu jedno místo. Například tohleto: „Absolutně totéž C,“ jaksi tón C, když jsme se ptali, jaký tón, v jakém smyslu je ten tón, vím, který je to tón, je tady nějaké to pojetí vjemové nebo prostě je určen ten tón. „Absolutně totéž C je teď a později vjemově stejné.“ To znamená uchopeno jako totéž, ale individuálně jiné.

A teď se *Husserl* ptá, odkud se bere ta individuální jinakost? To hned v dalším odstavci začíná: „Co znamená individuálně? To je původní forma vjemu.“ Numericky vzato ten vjem v okamžiku A1 nebo dvě, to jsou různé vjemy. Přesto je to tentýž tón C. Každý z nich je individuální. A teď odkud se ta

individuálnost bere? On se ptá. A konstatuje, že z času. A teď z kterého kontinua časového, když jsme mluvili o dvou. On pak na straně 38 řekne: „Co odlišuje jednu původní impresi od druhé? To, co odlišuje původní impresi od jiné původní imprese, je individualizující moment původní imprese časového místa.“ Hejdánek: individualizace. Co to je? Moment, *individuum* je to, co je nedělitelné. A co je časově nedělitelné? To, co se neděje.

Jiný hlas: No a musí tam být *extenze*, pokud je tedy *extenze* taková, že ten časový moment je tedy *extenzivní* a má v sobě určité dění, ale že ta *extenze* není právě tady v tom vodorovném, že to je právě to Husserlovo zvláštní, že ta *extenze* je prostě v tom svislém.

Hejdánek: No tak to je převedený čas na nečas.

Jiný hlas: Ne, to není jakýkoli čas, totiž tohleto je jediný čas, tady není možný jiný čas, který by byl na to převedený. To je *fenomenologicky* jediný, co existuje, pole *retencí* s jádrem.

Hejdánek: Říká Husserl, ale není to pravda. Čili my tím neargumentujeme, kdyby byl ten čas jinde. No prostě, jakmile původně daný, původní *fenomén*, z něhož je čas *konstituován* – jak to říká Husserl – je nečasový, tak tvrdím, že žádná *konstituce* časem není možná.

Jiný hlas: Když vy říkáte, že je nečasový, tak vy vycházíte z určitého pojetí času.

Hejdánek: Ale z pojetí Husserlova! Já tvrdím, že on má na mysli, čím se od sebe liší ty různé *ted'*, tím, že jsou dále nedělitelné. Jsou *individualizované* a tudíž nemohou spolu souviset.

Jiný hlas: No ta souvislost je daná...

Hejdánek: Není, neexistuje *kontinuum* v tomto smyslu.

Jiný hlas: No existuje *kontinuum* právě díky tomu, že je možná *retence retence*, to je...

Hejdánek: ...to znamená teprve jako konstrukce, výsledek *konstituce*. Čili on chce *konstituovat* čas z něčeho, co čas není. A co je toto, co to je? To je čisté *atomis-* ve smyslu těch *atomistických impresí*.

Jiný hlas: No ale není mi úplně jasné, co to je, z čeho začíná a co není časové. Co to je? To je ta *imprese*?

Hejdánek: To je ono *ted'*.

Jiný hlas: Ale vždyť právě tady jste se snažil vysvětlit, že to *ted'* patří do té jiné dimenze, ne do té *retencionální*. Jsem o tom silně přesvědčen.

Hejdánek: V *retenci*, to je v *retenci*, dokonce se to tam, tam je ta podstata, to *ted'* je prostě zařazené v *kontinuitě* toho času objektivního.

Jiný hlas: Ale vždyť ten ještě není *konstituován*! Jak by mohl?

Hejdánek: Jak by mohl? To *ted'* je daleko dřív, než vůbec nějaká *konstituce* objektivního času přichází v úvahu.

Jiný hlas: No ale jedno toto *ted'* od toho druhého se liší tím, že právě má své pevné místo v čase, který je objektivní v tomhle smyslu, co *ted'* tady probíráme, ten jeden čas.

Hejdánek: Ale jak tedy vůbec mohu *konstituovat* objektivní čas, když ho *konstituuji* na základě nějakých těch *ted'*, a ty *ted'* jsou podle tebe možné jedině na základě objektivního času?

Jiný hlas: To je pravda, že to vypadá na takový kruh, ale já bych přesto myslel, že by se muselo vzpomenout znovu to místo o tom *ted'* z *paragrafu 11*. V té *retenci* se potom uvolňují ty body a poukazuje se na to, že ty body v tom objektivním čase mají svou časovost a nemohou se sblížit dva body, které jsou nečasové.

Hejdánek: Ne, já mám dojem, že to je základní chyba, a ta chyba je v nekontrolovaném převzetí určité pojmové výbavy *anglosaského empirismu*. Tam jsou ty *atomické imprese*, že?

Jiný hlas: Já myslím, že ty *ted'*, jak mluví Petr, že tedy patří do objektivního času, myslím, že do objektivního času patří tedy *ted'*, ovšem vyříznuté tady z toho pole. To *ted'* jsou podle mě i v tom *fenomenálním* čase, ale právě jakožto součást toho původního pole. Tedy v tom myslím, že je ten rozdíl, než že tam by byly a tady by nebyly. A tudíž právě podle Husserla, myslím si to také, že ta původní danost je prostě to pole, které má to aktuální centrum v tom *ted'* a musí se to brát jako celek a nemůže se to z toho vyřezávat. A já mám dojem, že vy k tomu berete jenom jako nějaká vyříznutá ta *ted'*.

Hejdánek: Neberu, já chci vědět, jak to bere Husserl. A nechci tam vmanipulovat nic jiného, chci přesně

to, co tam opravdu stojí. A zdá se mi, že to je neudržitelné. Proto tomu moc nerozumím, velice dobře se mohu mýlit, já to kladu jako otázky. Já prostě mám ten dojem, že stejně tak jako nelze, leč v mysli, to znamená leč *konstitucí objektivizující* z bodu přejít na přímku a z přímky na plochu a tak dále, fakticky to nelze, protože jenom nekonečný počet bodů dává dokonce jenom úsečku, a tím spíš přímku. Tak tadyhle, že prostě ten pokus z nečasového *atomu* složit čas jako *kontinuum* je prostě odsouzen od začátku k neúspěchu. A já chci v podstatě buď zjistit, že to opravdu končí neúspěchem, protože je to takhle míněno, a nebo naopak, že to je myšlenka, která někde – a mně se pořád zatím nepodařilo zachytit kde – která tam ten čas dává do začátku. Já bych to uvítal, kdyby to *teď* znamenalo prostě něco jako *kvantum času*.

Jiný hlas: Já mám dojem, jestli to není špatně postavené, že jak říkáte, že se nemůže z bodů dát dohromady ta přímka, to je pravda. Ale my totiž, když se nad tím zamyslíme, tak my tu přímku totiž nedáváme, tady vůbec nejde o to dát tu přímku, protože my *fenomenologicky* nemáme nikdy nic jiného než den bod, než to pole, my jsme vždycky jenom...

Hejdánek: Ne, *fenomenologicky* máme jenom ty časy!

Jiný hlas: Ano, jasně, ty časy, ale to je výsledek *analýzy*. My vždycky máme to pole, které se skládá, v kterém jsme aktuálně daní, a to pole zase se skládá z těch *retencí*, *protencí* plus aktuálního jádra. Ale my z toho nedáváme tu přímku dohromady tak, že tady bychom to nějak strkali dohromady, my vždycky máme jenom tohle, nikdy nic jiného, vždycky je to jenom tady tenhle bod...

Hejdánek: Kde jsme vzali tu *kontinuitu*?

Jiný hlas: Ta *kontinuita* je uvnitř.

Hejdánek: Já tvrdím, že není.

Jiný hlas: Já myslím, že jo, to je prostě jako ty body jsou uvnitř té přímky, to je přesně tak. Ne, ty body nejsou v tom vodorovném, ale v tom svislém, v tom je ten čas podle mě v těch bodech, nebo ty body z té *imprese* aktuálnosti klesají do té *retence*, kde jsou tedy ještě stupňovány různě podle té vzdálenosti minulosti a tam se v té *retenci* prostě vytváří ta *kontinuita*, ten čas a není potřeba...

Hejdánek: Jaká *kontinuita*, když je to bod?

Jiný hlas: No právě, to je v té sféře druhé, v té sféře svislé.

Hejdánek: To prostě nejde. Mně se zdá, že tu *kontinuitu* tam prostě ztrácí ve chvíli, kdy to začíná zakládat na té okamžitosti. I když pracuje s těma *retencema*, tak je to jenom zdánlivé řešení.

Jiný hlas: Já mám dojem, že se tam do toho, i když je to bod, tak že se to tam přesto vejde a to, že je to aktuální povahy a druhé potenciální.

Hejdánek: No ano, to je otázka víry, že Husserl v tom miluje nesmysly.

Jiný hlas: No ne, to nejde o víru, ale když si vezmeš úplně teda nějaké příklady s letem ptáka, tak když se teda díváme na nějakého ptáka, pozorujeme let ptáka...

Hejdánek: Žádné okamžiky nepadají v úvahu. Já vidím *kontinuum* letu ptáka.

Jiný hlas: Dobře, tak řekněme nějaký čas...

Hejdánek: Žádné okamžikové *imprese* ve tvé mysli.

Jiný hlas: No ale když vidíte, jak má křídla nahoře, tak nevidíte, že má křídla dole. Nebo že je taky nemá. No jistě. Ale on má ty křídla dole v té *potenci*, teda v *retenci* nebo v *protenci* [nesrozumitelné] potom...

Hejdánek: No dobře, já můžu očekávat, vzpomínat si, to já proti tomu nic nenamítám, ale já tvrdím, že to, co vidím, je pohyb a ne jednotlivé body, ze kterých já teprve ten pohyb dohromady vytvářím, *konstituuju*. Čili vidím dění a ne body, z nichž čas teprve *konstituuju*.

Jiný hlas: No tak jako u něj to taky není nějaké zrnkové skládání. Tam se to prostě zapadne do toho celku.

Hejdánek: To se říká.

Jiný hlas: Není to vedle sebe. Tam je ta *protence*, ta vytváří z toho aktuálního určité předznačené pole, určitý předpůdný celek a to, co přijde, tak se do toho začlení. Do toho předpůdného celku tady funguje prostě ta celkovost. To není prostě nějaká suma *prezentací*. Právě ta celkovost.

Hejdánek: No on to taky říká, to by se mu taky líbilo, jenomže já to v té jeho perspektivě špatně vidím

nebo tam objevuju nějaké věci. Já to všechno přečetl se vší rezervou, ale zatím se mi zdá, že tam ta celkovost právě vypadává.

A to jenom, že to řekne, to ještě nic neznamená o tom, jestli tam opravdu je. To nemusí být ani citát, kde se říká slovo celkovost. Stačí ukázat na tom, jak ta celkovost je tam přítomna v rámci toho výkonu. Mně se zdá, že tam není přítomna. Právě ta okolnost, že v tom jednom okamžiku vedle nějakého *toniens* jsou ještě minulá *toniens retendovaná*, z toho mi ještě vůbec neplyne nic o časovém *kontinuu*. To mně jenom říká o povaze toho okamžiku, do nějž se vejde jednak aktuální živé *leibhaftig jetzt toniens* a ty *retendované toniens*.

Jiný hlas: No ale pozor, ty úplně necháš stranou, co to ta *retence* je. Vejde, jak vejde? Právě že to je obráceně. Ne že se to vejde do toho, ale ten příslušný okamžik přesahuje sebe. Ne že se to vejde do něj, ale on je širší než bod. Já myslím, že to je obráceně, než že se to do něj promítne nebo do něj vejde, nýbrž že on k tomu sahá.

Hejdánek: Ale tam nikde není.

Jiný hlas: Jak to že ne? Právě že se propadají ty *toniens* s tou ozvěnou a není nic o tom, že by v tom okamžiku něco přesahovalo do minulosti. No ale když to není zpřítomnění. *Reprezentace* znamená, že mám něco přítomného v tom okamžiku teď a pojmám ho jako, že ono znázorňuje nebo zastupuje něco, co přítomno není. A teď tady tímhle způsobem to není přítomno v tom, že by se to do toho vešlo nebo se tam promítlo. Tak to tam není. Tak to musí být jiným způsobem. Tak vysvětlí, jak tomu jinému způsobu rozumíš.

Hejdánek: No to právě je otázka. Jestliže to takhle není, tak jak to může být jinak? Jestliže jde o vědomí, no tak pak tedy to, čeho to je vědomí, to *retendované*, je *retendováno* teď.

Jiný hlas: No to nikdo nepopírá, ale není to zpřítomnění.

Hejdánek: Co to je, no co to ale tedy je? Když je to teď, tak já nevím, co...

Jiný hlas: No to je vidět, že vybočuješ z přítomnosti. Když to nemůže být jenom v teď... Ale jestliže k tomu nic dalšího nepřipojím, jako že řeknu ještě, že se tady bude hrát něco jiného nebo prostě že to má ještě jiný charakter, když budu brát jenom, že je to jenom v teď, no tak to musí být pomocí zpřítomnění, poněvadž mám něco přítomné a jak bych věděl o minulém než tak, že ho...

Hejdánek: Ne, to je jenom terminologická otázka, čemu se říká zpřítomnění. To jsme tady vyložili podrobně na té ozvěně, na té argumentaci. Právě argumentace spočívá v tom, že kdyby to bylo zpřítomnění, tak já nejsem schopen rozlišit. Všechno mi to spadne do jednoho. No a to je jenom určité pojetí toho zpřítomnění, tak já jsem ochoten to přijmout. Ale pak tedy tvrdíš, že to je něco jiného a jsme schopni to odlišit. To vůbec neznamená, že je tady nějaké *kontinuum*, že je tady nějaké sahání. To je prostě *retendováno*, podrženo. Je tady podrženo, ale ne jako přítomné, nýbrž jako minulé podrženo, jako co právě bylo. Právě zpřítomněná minulost. No tak to není zpřítomněná minulost, to není, podle mě, nýbrž je to v teď. No tak právě, ještě je možná jiná možnost. Buď je to *retendovaný*, nebo to není *retendovaný*. Pokud to není *retendovaný*, no tak je to minulost.

Jiný hlas: A musíme vědět, co to *retendované* je, a to se mi zdá, že to obcházíš.

Hejdánek: Podrženo teď.

Jiný hlas: Ale ne v teď. Podržení minula, sahá to dál. Ted' už to není. Sahá to dál. Poněvadž kdyby to bylo jenom v teď, tak to bude zpřítomnění. Jinak to bude jako ozvěna, mám to teď a...

Hejdánek: To je jiné vědomí. Je to u vědomí. A je to vědomí o tom, co právě bylo teď. Je to vědomí přítomné vědomí nebo minulé vědomí?

Jiný hlas: Ani jedno.

Hejdánek: No pokud pojmáš... A budoucí? Žádné, vůbec není. Kdo ti na tohle odpoví, tak musí přistoupit na to, že čas se skládá z nějakých zrníček. No ale na to ti právě neodpoví, protože když má jiné pojetí, tak ti na tohle nemůže odpovědět ani ano, ani ne. Poněvadž takhle se ptát podle Husserla nelze.

Jestliže nějaké vědomí minulého, no tak to vědomí minulého samo má svůj čas. Ten čas je buď přítomný, nebo minulý, nebo budoucí, když to ještě není.

Jiný hlas: Jak tohle víš, že to musí být zrovna tyhle tři možnosti?

Hejdánek: To přece víme...

Jiný hlas: No počkej, no to tak právě teď aplikuj svou námitku, že se to tak nedá dělat. No ne, ale tohle není jednoduchý předpoklad jako takový úplně triviální, že musí být přítomný, minulý nebo budoucí. Ty musíš přece, když to takhle rozdělíš a nepřipouštíš něco jako, že by bylo třeba něco mezi nebo něco dalšího, když nepřipustíš, tak už je přece rozhodnuto.

Hejdánek: No ale já jenom říkám, že to, jak se ptáš, už to předem rozhoduješ.

Jiný hlas: Ukazuješ, že se ptáš špatně.

Hejdánek: No to se snažím, poněvadž si myslím, že z té tvé otázky plyne, že ta minulost a budoucnost a přítomnost, že jsou odděleny mocí. Buď je to toto, nebo ono, a nic dalšího neexistuje. Já si myslím, že právě ta analýza té *retence* nedovoluje odpovědět na tuhle tu otázku. Víš o všem, že ten, kdo prožívá, tak jeho prožívání je přítomné, ale když to řekneš jenom takhle, tak ti unikne, co to je ta podstata té *retence*, já si myslím, jak to on vykládá. Víš, když to řeknu jenom, když nic nedoplním.

Já rozumím, že když něco je minulý, tak že to prostě v té přítomnosti není. Tedy jestliže já to *retenduju*...

Jiný hlas: No jestli si to podržím tak je to něco třetího.

Hejdánek: Prosím, je to něco třetího ve smyslu, že v přítomném okamžiku není jenom přítomné, nýbrž také *retendované*.

Jiný hlas: No tak to už možná s tímhle opatrně.

Hejdánek: Je to jinak v tomto smyslu, ne v jiném.

Jiný hlas: Já si myslím, že ne. No pak pochopitelně máš pravdu, že to je úplně něco jiného, než o čem jsem teď mluvil. Já myslím, že ta *retence* – teď nevím, tuhle formulaci možná *Husserl* taky používá – že ta *retence*, když máme vědomí toho, co právě bylo, tak jiná formulace je, že to je *podržování* toho právě *zapadajícího*.

Hejdánek: No, ale pak musíš říct „*zapadajícího* v přítomnosti“. To je právě nesmysl říct, že to je *podržování* toho, co *zapadá* v přítomnosti. To je *podržování* *zapadajícího*, a to znamená buď přítomného, nebo v přítomnosti.

Jiný hlas: Tak tady mám na mysli to *podržování*. To *podržování* musí nutně být přítomné, nebo to v tu chvíli žádné *podržování* není.

Hejdánek: Prosím tě, ale takhle se – souhlasím, ale takhle se to říct nedá, není to celá pravda. Protože v téhle formulaci, když bychom dál něco doplnili, uniká to *zapadající*. Poněvadž to *zapadající* a *podržované* jsou dvě věci, o kterých jsem teď mluvil.

Jiný hlas: No, ale já teď používám tuhle formulaci, že *retence* je *podržování* toho *zapadajícího*. Jakmile tam mám to slovo *zapadající*, tak se tím chce myslím vyjádřit to, že ono už překročilo to teď.

Hejdánek: To *zapadající* překročilo.

Jiný hlas: No jo, ale neztratilo se, nezapadlo. Že já jsem v kontaktu s tím *zapadajícím*, a ne jako se zpřítomňovaným. To znamená, já to *zapadající* nepřivádím do přítomnosti zpřítomněním, nýbrž já ho jaksi držím a jdu s ním, a tím pádem překračuji podle mě ten okamžik toho teď. Mám tady takové rozevření. No jinak nevím, proč by ten *Husserl* vykládal rozdíl mezi zpřítomněním a *retencí*, kdyby neměl na mysli tohle.

Hejdánek: Úmyslnost.

Jiný hlas: No, ale jak na to mohl přijít? Jak na ten rozdíl mohl přijít?

Hejdánek: Poněvadž to viděl. To mu prostě bylo evidentní, že to tak nějak musí být. Jenže pak to otočil.

Jiný hlas: Já se snažím říct, že prostě už v tom výrazu toho *zapadajícího*, že tam je *zapadající*, tak v tomhle pojetí buď to musí už být *zapadlé*, nebo ještě není *zapadlé*, nebo bude *zapadlé*. Ty znáš jenom tyhle tři možnosti ve své otázce. A *podržování* *zapadajícího* prostě nemůžeš [nesrozumitelné] pozoruju, že to prožívání je přítomné, říkáš.

Hejdánek: No to prožívání musí být přítomné.

Jiný hlas: No jo, ale jak, prosím tě, když bude jenom přítomná, tak jak ona se může vůbec setkat s něčím,

co je nezpřítomněné, co není přítomné?

Hejdánek: No to je ten problém, který on neřeší.

Jiný hlas: No, ale podle mě jo. A proč ho neřeší?

Hejdánek: No, protože tu základní schopnost, že ta *retence*, která je teď, se nějakým způsobem musí být schopna vztáhnout k něčemu, co není teď.

Jiný hlas: Ale pozor, ještě mě napadá další námitka proti takhle položené otázce. Když řekneš, že ta *retence* musí být teď. Jaké je to teď, ve kterém je ta *retence*? Jaké je to teď? To přece je jiné než to teď toho času, jak se ustavuje...

Hejdánek: No, toho konstitutivního, toho hned.

Jiný hlas: To je teď toho *tonjetzt*. No tak to jsem řekl špatně. Michal říká, že s tím *tonjetzt* jsem to přehnal, když jsem řekl, že to *tonjetzt* je jenom v té vodorovné, v té kontinuitě toho objektivního času. To jsem skutečně – tady jsou místa, která to hned takhle vyvracejí. No jo, ale jakmile se řekne to *tonjetzt*, tak to já neovládám. On nemluví o, jeho zajímá prostě to, co je základnější: ta extenze toho pole, a ne... no, já pořád nevím, co to je to *tonjetzt*, abych řekl rovnou. Ale když ho nechám stranou a budu namítat bez tohoto termínu, tak přece z toho musí hodně plynout, že to teď, ve kterém je ta *retence*, je jiné než teď toho pole, toho konstituujícího se samo, pasivně se konstituujícího. Vždyť ty to měříš něčím, čím on to měří.

Hejdánek: Co to znamená tedy, že to teď toho pole, že je časově rozměrné?

Jiný hlas: No to se snažím říct od začátku dneska už.

Hejdánek: To je chvályhodný úmysl, ale čím to zajišťuješ? Čím to zajišťuješ u té *retence*?

Jiný hlas: A dokládám to tím odmítnutím pojetí *retence* jako zpřítomnění.

Hejdánek: No ne, ale mě teď zarazí, že ty to chceš nějak měřit nebo zasazovat do nějakého teď, které je odvozené podle mého názoru.

Podívej se, Petře, mně jde o tohle. Když někdo velmi složitou aparaturou předvede něco, co má vypadat, jako že uchopil čas, nebo že prostě nějakým způsobem ho – uchopil je blbý, ale budiž – tak já chci vědět, jestli ho opravdu uchopil, nebo jestli to jenom tak vypadá. A tobě chybí místo, kde by bylo patrné, že to teď je rozlehlé, to pole toho [nesrozumitelné].

Kdyby to místo bylo, tak mám hned celou řadu námitek, které tam přivedou tolik potíží, když to bude rozměrné, že se ta analýza neposune dál. O to jde. Kdyby ta jedna možnost byla pozitivní a druhá negativní, tak na tu negativní se vykašlu. Ale mně se zdají obě negativní a třetí nevidím. O to jde. Proto se hádám takhle blbě, poněvadž kdybych se nehádal, tak zblbnu a nebudu moci říkat nic. Odpusťte, že...

Jiný hlas: Ale na to všechno odpovědět nedovedu. Jen jsem přesvědčen, že se tohle pojetí liší od jiných právě tím, že to teď je časové, že to není geometrická hranice mezi minulostí a budoucností.

Hejdánek: Cože je časové? Že je *kvazi-časové*, *kvazi-prostorové*. To znamená, že bez *retence* už tady je nějaká primární vazba mezi minulým a budoucím. To znamená, že musíme mít už od počátku nějaké to pole, v němž to „ted“ se odehrává. Ať už je to tedy v té bezprostřední *impresi*, která prý nemá být rozlehlá časově, no ale to by znamenalo, že nemůže být nositelem vůbec ničeho, protože aby se v ní mohl uskutečnit aspoň jeden tón, no tak ten tón už je rozlehlý. A právě proto, no tak řekněme, že abychom vůbec mohli říct, že „ted“, tak už vždycky od té, ne že teprve pak je *retendováno* [nesrozumitelné], že už právě existuje jakési pole, že... O to přece nejde. Jde o to, *Husserl* když tam mluví o té *retenci*, tak ta *retence* *retenduje* to *ton-jetzt*, že. V případě, že to *ton-jetzt* je časově rozlehlé, tak musí existovat jakási *proto-retence* ještě v rámci toho *ton-jetzt*. Rozumíš, čili tam docházíme k tomu nekonečnému postupu, kde to začne a pak by zas byla zas *proto-proto* a tak dále. Jo, čili tohleto tam nevyhovuje. Když ta *retence* se vztahuje k tomu *ton-jetzt* a připustím, že *ton-jetzt* je časově rozlehlé, tak to znamená v rámci toho nějakého minimálního časového úseku, časového trvání, že existuje vztah mezi tím, co už není, co je a co ještě není, které není zajišťováno žádnou *retencí* a *protencí*.

Jiný hlas: Přátelé, za dvě minuty deset, jo? Kdyby ještě si chtěl někdo úplně krátce zeptat, jo?

Jiný hlas: Prosím tě, to byl hezkej souboj, královské souboj. Prosím tě, ty jsi na začátku řekl jednu úplně

triviální otázku: teď prožívání není vyložitelné z teď objektivního času. To tedy...

Jiný hlas: No to je to, o čem jsme mluvili.

Jiný hlas: O čem jste měli ten souboj, jo? No tak aspoň ke konci... Teď prožívání není ovšemže od teď objektivního času, poněvadž... Ty Láďo, já jsem se domníval, že jsi z *Husserla* taky čerpal něco, jak jsme mluvili o času subjektivním, subjektivním, čas závislý na prožívání, čas nezávislý na prožívání.

Hejdánek: Z *Husserla* to nebylo. To vůbec nebylo, to bylo úplně mimo, jo? A ten čas objektivní a intersubjektivní...

Jiný hlas: Já jsem to tak kdysi si zapsal...

Hejdánek: Jo, tak ses na něj díval, no, jsem to nečet pořádně.

Jiný hlas: Aha, jasně. Takže to, tahleta moje otázka, ta říká, že ty jako taky, jak se to, no tak, že to teď toho pole je něco jiného než teď toho času, který vzniká až po tom uchopení, jo?

Hejdánek: To je ono. To pole je dřív než jakákoliv konstrukce. No, ale tak jako teda nejproblematictější se zatím ukazuje, a na to nedovedu reagovat, prostě popis toho prvního, prvního bodu, že jo, v těch jeho příkladech, toho *u-impresé*. Jo, ta původní *impresé*, jo? Jako co to vlastně, na to se to myslím redukuje, jo? Co je ta původní *impresé*, jestli je teda časová, a když je, tak jako jestli zase se konstituuje nějakou *proto-retencí*, že jo, nebo jako nějakou *před-retencí* nebo něčím takovým. Tak to je otázka, která z toho jaksi vychází, na kterou nedovedu zatím při své teda znalosti toho *Husserla* odpovědět. Ale *Husserl* se pak ještě zabýval dlouho těmahle otázkama...

--- (1984-02-06 Petr Rezek – Husserl VII (2)_058Sez b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...přednášku. Když on pak používá toho výrazu *živá přítomnost*, tak tím postihnout tu širší teď, která se nějak děje. *Punktuální přítomnost* nemůže být živá, ledaže by tím byla doplňována. Takže to, až si o tomhle přečtu, tak třeba budu moudřejší. Ale zase někteří říkají, že ty pasáže, které jsme probírali, se v podstatě nezměnily zásadně. Až jen pokud jde o tu poslední část, třetí oddíl, z kterého nemáte vůbec nic, *Konstituční stupně času a časových objektů*, který vysvětluje konstituci času.

Hejdánek: Tak co obnáší, co nemáme z tohotohle?

Jiný hlas: Ten třetí oddíl, z toho nic nemáte, a ten pak prý modifikoval. On na to měl různé názory a ty se měnily. A to, co jsme probírali, tak to je v podstatě nezměněno. Takže nevím, jestli *Lebendige Gegenwart* bude něco jiného. Ale viděl bych největší problém v tom pojetí, co je to ta *původní impresé*. Mně ještě není úplně jasné, proč *modifikace* – a jak to, že *modifikace* budí sama ze sebe, ne *retence* sama ze sebe *retenci*, ale *modifikace* budí sama ze sebe ty podobné časové určenosti, opatřené ty představy. To bylo u Brentana, ne? To byla ta původní *asociace*. Kdežto ta *původní impresé*, to je ten bod na diagramu, ten první bod, který ovšem plodí... Ta *původní impresé* je vždycky ten přítomný okamžik. Oproti tomu je ta *retence*, to udržování. Takže ta *přítomnost* je vždycky ta *impresé*. Ona je ta *impresé* nějaký prazáčátek, proto říká, že ta *impresé* je vždycky znovu. Ale jak je časová ta *impresé*, tak to nevím.

Hejdánek: Přátelé, my každopádně kolegovi děkujeme, že se nám věnoval v takové...

Jiný hlas: Já vám také děkuji, že jste mi pomohl. Jsou tam ještě mnohé temné věci, ale hodně mi to pomohlo. No, tak já, až to vymyslím...

Hejdánek: Ono to vnímání na to navazovalo do určité míry.

Jiný hlas: Já si myslím, že to bylo blízko tomu vnímání, že to napadalo možnost se vracet k tomu, co chceme dělat. Že to bylo mimo, nebo naopak, že to tu tematiku, kterou jsme začali, svým způsobem kvalifikovalo k tomu, abychom to udělali trochu líp, než bychom to dělali bez toho. Mimochodem, pamatujete si to jméno? Budeme rekapitulovat to poslední vnímání dvanáctého dvanáctý. No a za ty vložky operní kolegům děkujeme, to bylo perfektní. Až zase něco budu vědět... Teď se musím dočíst, ono to bude zase spíš něco jiného. Aby byl nějaký český text, tak asi z té *Krize*.